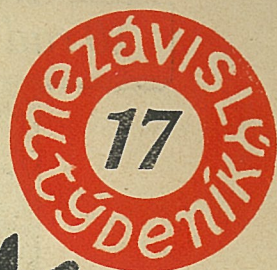

Přítomnost

ROČNÍK XV

V PRAZE 27. DUBNA 1938

ZA KČ 2.—

Lekce dějin

KAREL ČAPEK

Němci okolo nás a s námi

AMICUS

Děláme to pro sebe

F. PEROUTKA

Innitzer čili Odpovědnost diktatur

JOSEF PACHTA

Kam míří a kam spěje polská politika

OTAKAR WEISL

Vojenské vzducholodi

K. DOBERER

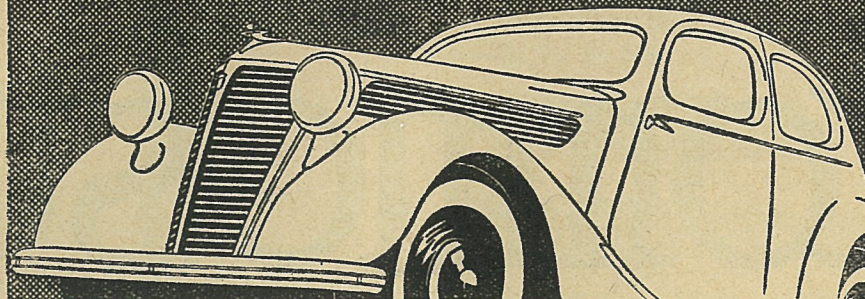
Ružomerské podhradí — Jasná odpověď na jasnou řeč

Jak došlo k anexi Rakouska — Oč jde v Rumunsku — Vlastenci?

Také složka branné přípravy — Budou volby — Plynové masky konečně do prodeje

K čemu je komunistická strana? — Szálási

10 rad pro radostnou jízdu

Využijte úspory času . . .

milton

Někdo má automobil pro radost z jízdy a rychlosti, někdo pro úsporu času a pohodlí, většina z nás pro obojí. - K příjemným stránkám automobilismu patří především využití ušetřeného času. Zatím, co jiní ještě tráví cenné minuty v pomalejších dopravních prostředcích, je již ten, kdo jel rychlým, novým vozem Praga, u cíle: u svého pracovního stolu, ve společnosti, v přírodě, na hřišti . . . Zatím, co jiní přemýšlejí, co udělati s nečekaným hodinovým »okénkem«, využije automobilista svého rychlého vozu a neztratí ani minuty. Nové typy Praga - Piccolo, Lady i ostatní - jsou stavěny pro rychlou jízdu. Jsou třídou pro sebe, hledíte-li na zcela mimořádně pečlivě propracování do poslední podrobnosti, na dlouhou, věrnou spolehlivost, na tichost, pohodlí a úspornost. Každý nový vůz Praga je připraven ušetřit Vám množství cenného času a každý je zároveň

PRAGA

vůz na statisíce kilometrů

ČESKOMORAVSKÁ - KOLBEN - DANĚK, a. s. automobilní oddělení
Praha - Karlín, Karlova 22. Telefony 32051-5, 38641-5

Sledujte dalších 9 rad pro radostnou jízdu,
jež uveřejňujeme v těchto týdnech.

Sanatorium dr. Opatrný

Telefon číslo 15

Starý Smokovec

léčí plicní choroby - Morbus Basedow - Otevřeno po celý rok

l é k a ř i

Odborný lékař pro porodnictví a pro nemoci žen **MUDr. K. STEINBACH**

PRAHA II, Havlíčkovo náměstí 22. — Ord. 9—11, 2—4. — Telefon 270-13

OBSAH 16. ČÍSLA PŘÍTOMNOSTI: AMICUS: Němci okolo nás a s námi. — JOSEF ŠUSTA: K menšinovému jednání. — GUSTAV WINTER: Bude mít Francie silnou vládu? — JIŘÍ HORÁK: Kdo je to Sidor? — JIŘÍ FREJKA: Ozbrojme divadlo! — S. MARX: Jak se hledá filmová hra. — Čtyři důležité události. — Velikonoce na horách. — Jak rozhodují politické strany? — Velký a malý svět. — Na okraji národního sjednocení. — Starý muž v novém světě. — O urychlení úřední činnosti. — Výchovou nových lidí k lepšímu českému filmu.

Přítomnost

řídí Ferd. Peroutka

nezávislý týdeník

vychází ve středu v nakladatelství

FR. BOROVIČ V PRAZE I., NÁRODNÍ TRÍDA 11

Telefon číslo 390-51 až 54 • Účet poštovní spořitelny číslo 35.622 • Nevyžádané rukopisy se nevracejí • Předplatné na rok Kč 100.—, na půl roku Kč 50.—, na čtvrt roku Kč 25.—, jednotlivá čísla Kč 2.—. Pour la France et ses Colonies Frs 2.50. Dohledací pošt. úřad Praha 25. • Odpovědný redaktor Zdeněk Richter.

TISKEM KNIHTISKÁRNÝ ORBIS, PRAHA XII., FOCHOVA TRÍDA Č. 62

Přítomnost

ROČNÍK XV

V PRAZE 27. DUBNA 1938

ČÍSLO 17

Lekce dějin

Každý národ se naučí ze svých dějin aspoň něčemu. Bismarckovo Německo a v míře ještě větší dnešní Třetí říše si vzaly z německých dějin to poučení, jak slabý je sebe větší národ, není-li státně a politicky sjednocen. To, co se dnes odehrává v německém národě, můžeme chápat jako radikální proces sjednocování; pravda, je to proces značně horečný a prováděný prostředky více méně násilnými, a nadto tak vybičovaný, že se na všech stranách převaluje přes přirozené i historické hranice, jež jsou od věků dány německému národu. V tom se ten sjednocovací proces sám uvrhá ve vážné nebezpečí: jednak zevní, neboť může vyvolat válečnou katastrofu s pravděpodobnými sociálními převraty; a jednak vnitřní nebezpečí, neboť horečné a násilné prostředky nemohou založit trvalou a nezvratitelnou politickou skutečnost; ale to je prozatím jiná kapitola.

Ten překotný unifikační proces německého národa se s fatální nutností vyjadřuje i v tom, jak se německý národ všemožně, i v kulturním a mravním ohledu, „dělá pro sebe“; sjednocuje se nejen politicky, nýbrž i duchovně, svým „německým“ světovým názorem, svou výchovou, svými rasovými předsudky, svým pojetím kultury a pomalu i svým německým Bohem. Jinými slovy, v zájmu své národní jednoty se vědomě a záměrně vylučuje z evropské pospolitosti, z duchovní solidarity evropských národů. Pokud si to dělá ve svých hranicích, je to jeho věc, i když není lhotejno nikomu, komu lidstvo, humanita a duchovní pokrok nejsou prázdny slovy; nemůže to být lhotejno už proto, že citelně chybí a bude chybět součinnost tak velkého národa na společných ideálech evropských. Zatím je kulturní a mravní izolacionismus německého národa krajně výraznou hranicí na duchovní mapě dnešního světa.

A tady si můžeme vzpomenout na svou vlastní dějinnou zkušenost. Československý národ si už jednou dovolil stav kulturní izolace; bylo to období, na jehož sílu jsme právem hrdí, ale na které jsme těžce dopláceli. Naše husitství nebylo ovšem izolací úmyslnou; byli jsme na čas vyloučeni z ostatní Evropy ne proto, že jsme to chtěli, nýbrž proto, že jsme šli svou vlastní cestou víry, stranou Evropy katolické i Evropy protestantské; a doplatili jsme na to tragicky svým kulturním i národním životem. Ostatně nebyla to jen naše zkušenost; víme, jak doplácela porevoluční Francie na svou osamocenost a jak těžce překonává dnešní Rusko svou revoluční izolaci. Každá izolace přijde na konec svému národu příliš drahá; dřív nebo později je národ nucen přece jenom upravovat krok s těmi druhými a navazovat přerванá vlákénka; desítky let potom trvá, než se nahradí, co se převalo třeba jen za rok. Můžeme si být jisti, že dříve nebo později, po větších nebo menších obětech, se i německý národ octne v té situaci,

že bude hledat cestu ze své izolace a návrat do evropské duchovní pospolitosti. Nikdo se natrvalo a beztestně nevyloučí ze společenství druhých. Nás by ovšem nemusela bolet hlava pro to, co si jiný národ ze své vůle nadrobí, kdyby některé důsledky toho národního izolacionismu nezasahovaly také do naší státní domácnosti.

Není pochyby, že ten sjednocovací proces německého národa zachvátil z velké části i naše sudetské Němce až po to přetrhávání vnitřních a — kdyby to šlo — i zevních vztahů k našemu národu. Zdá se, že se nedomáhají jenom občanských a národních práv, která jim samozřejmě náležejí, nýbrž že by chtěli požívat jednoho zvláštního německého práva: práva na německou národní izolaci. To právo jim ovšem nemůže poskytnout národ, jehož dějiny i přítomné bytí i budoucí vyhlídky jsou pevně založeny v evropské součinnosti. Naše ústava a naše dobrá a rozumná vůle může a je povinna zaručit našim Němcům veškerá občanská politická a hospodářská práva, kterých k svému svobodnému, důstojnému a plnocennému životu potřebuje dnešní vzdělaný Evropan; a každý náš rozumný člověk musí pozdravit a celou svou vůlí podporovat veškerou snahu, aby tato práva byla vyměřena s naprostou svědomitostí. Musíme ovšem počítat s tím, že valná část našich německých spoluobčanů se zachová k těmto právům s okázalou neuctivostí; jsou totiž lidé, kterým nejde tak dalece o evropské životní podmínky, jako spíše o zvláštní německé životní podmínky. Nechtějí občanskou rovnost a svobodu; chtějí národní izolaci. Nuže, obáváme se, že jim československý stát může sice garantovat všechna lidská a občanská práva, ale že nedisponuje zvláštními, jenom německými právy. Patrně je neuspokojí ničím, co může v rámci své demokracie poskytnout občanům kteréhokoliv jazyka. Pokud chtějí být německými Němci, nestačí jim asi žádná možnost být evropskými Němci. Ale až se jednou německý národ bude snažit, aby vyšel ze své národní izolace, až přijde chvíle, kdy se znovu vřadí do vývoje a součinnosti ostatních evropských států, pak budou mít naši Němci v těch obecných mravních rádech, občanských právech a lidských svobodách, které jim náležejí v rámci našeho státu, závažný náskok proti těm, kdo byli déle a těsněji uzavřeni v německém izolacionismu. Teď bychom je o té výhodě asi těžko přesvědčovali; ale dějiny národů se nedělají jenom ve chvílích rozčilení.

Pokud je na nás, už se snad i ty nejradikálnější hlavy rozžehaly s myšlenkou, že bychom někdy ze svých Němců mohli udělat Čechy; daleko je nás i představa, že bychom z nich mohli udělat zvláštní československé Němce. Můžeme jim jenom zaručit vše, aby mohli být evropskými Němci. Víc od nás nemůže žádat nikdo. Ani oni. Ani my sami si nemůžeme ukládat větší úkol.

Karel Čapek.

poznámky

Jasná odpoveď na jasnou reč

I nemečtí nacionálni socialisté môžu se dopustiť chyby. Henleinova reč v Karlových Varech — sám dovolil, ba dokonca nás zavázal, aby chom ho nazývali nemeckým národným socialistou — bola politická chyba. To je predovšetkým jeho veta, ale potom i naše.

Co bylo podstatným obsahem této programové řeči? Chceme se zachovat naprosto loyálně a řídit se jenom tím, co považuje oficiální Henleinův list s á m za podstatu proklamace v Karlových Varech: v pondělí, 25. dubna 1938, vyšla „Zeit“ s obrovským titulkem: „Bekennnis Konrad Henleins zur nationalsozialistischen Weltanschauung.“ Říkají to tedy sami, a nyní je jasno. „Hlásíme se k nacionálně-socialistickému základnímu pojetí života, které ovládá veškeré naše citění a myšlení,“ pravil pan Henlein. Je na pánech Hilgenreinerovi, katolickém prelátu, a Schützovi a Hackerovi, kteří přísahali na demokracii, aby se vyslovili, zdali jejich nový vůdce podal toto dalekosáhlé prohlášení i jejich jménem. Co nás se týče, bereme na vědomí: SdP. prohlásila slavnostně s a m a, že její celé myšlení a citění je prochnuto nacistickým názorem. Bereme na vědomí, že se poslanci SdP., včetně pánů Peterse, Roscheho, Neuwirtha, Schütze a Hilgenreinera, dali bez jediného slova protestu označit za nacionální socialisty. Všechno ostatní vyplývá už samo sebou.

1. Odpovědní státníci republiky prohlásili, že naše ochota vyjednávat má tři meze: Integritu a nedělitelnost státu — naproste uznání ústavy — bezpodmínečné přiznání se k demokratické vnitřní a zahraniční politice. Z tohoto prohlášení se nesleví. Platí, i kdyby pan Henlein vydal ještě několik proklamací; a sice platí na o b é strany: až do téžto meze budeme vyjednávat, i kdyby se SdP. dopustila dalších chyb — nad tyto meze nebudeme vyjednávat, i kdyby se pan prelát Hilgenreiner objevil v příští schůzi senátu v uniformě SA.

2. Pan Henlein neuznal ani slovem integritu a nedělitelnost Československa. Zřejmě je jeho stanovisko z toho, že se hlásí k nacistickým zásadám. Není sporu, že základním požadavkem nacismu je přičlenění všech Němců k německé říši. O podrobnostech se můžeme dočísti jednak v Hitlerově „Mein Kampf“, jednak v rozsudcích Nejvyššího soudu naší republiky. Ani slovem se nezmínil pan Henlein, že meze naší ústavy uznává za nepřekročitelnou hranici svých požadavků; žádá naopak územní autonomii, o které každý sebe přívětivější obdivovatel pana Henleina velmi dobře ví, že je jednoznačně a naprosto protiústavní. Pan Henlein výslovně žádá „německou samosprávu v německé oblasti a ve všech oborech veřejného života“. Žádá výslovně: „uznání sudetoněmecké národní skupiny za právní osobnost“. Žádá tedy, aby chom se vzdali ústavy ve dvou základních bodech, které určují jednak vnitřní strukturu a správu státu a jednak vytyčují zásadu, že pramenem veškeré moci ve státě nejsou nějaké zvláštní kolektivy, nýbrž svobodní a rovnoprávní jednotliví občané. Pokud jde o Henleinův poměr k demokracii, není třeba v této třetí rozhodující otázce tlumočnicka: v t o m t o bodě se pan Henlein expressis verbis propracoval k naproste zřetelnosti. Doznává se k nacionálnímu socialismu, tedy k otevřenému nepřátelství proti všemu, čemu se v Československu a všude jinde v demokratickém světě říká demokracie. Na sjezdu své strany ustanovil, že ode dneška budou říšsko-německé rasové zákony platit také pro SdP. (Důkaz o arijském původu je teď i formální podmínkou členství v SdP. — „Zeit“ 25. dubna.) Henlein pronesl ve své proklamaci, jinak tak jasně, několik podivně nejasných a podivně temných vět, které nepochybně patří k tematiku demokracie. Co na příklad znamená věta, že jsou jeho přívrženci „ochotni bojovat za své právo krajními prostředky, které mají k dispozici?“ Co míní tajemnými hrozbami, že „bychom už nadále nebyli s to hlásit se k stejným povinnostem“ (jaké mají ostatní čl. občané)? Mají snad tato slova znamenat — „Zeit“ je vytiskla nápadně tučně — že pan Henlein začíná připravovat své stoupence na ilegální boj? Ať znamenají tyto temné narážky cokoli — mluví z nich nesporně vědomě a nepřátelské odmítání demokracie a demokratické zákonitosti.

3. Pan Henlein nám také objasnil svou zahraničně-politickou koncepci. Přeje si výslovně, aby se Československo nestavělo v cestu „tak zvanému“ Drang nach Osten. Výslovně žádá „revisi toho zahraničně-politického stanoviska, které dosud přivádělo stát mezi nepřátele německého národa“. Pravděpodobně je naprosto zbytečné vysvětlovati panu Henleinovi, že náš stát nebyl nikdy nepřitelem německého národa a že se nikdy

nestavěl do řad nepřátel německého lidu. Henlein se nyní otevřeně přiznává k zásadám nacionálního socialismu a zásadám nacionálního socialismu je nazývati každého soukromníka a každý stát, který chce žítí podle svého, nepřitelem německého národa. Nemáme však chuti hráti si na schovávanou. Chápeme velmi dobře, co si pan Henlein přeje: chce zatáhnout republiku do sféry říšskoněmeckého vlivu a chce republiku politicky odzbrojit tím, že by vystoupila ze systému svých obranných spojení.

Zkrátka, byla to jasná reč. Na jasnou reč máme jasně odpovídat. Pravíme: Ne!

O jednotě, nedělitelnosti a demokratické ústavě republiky nebudeme vůbec diskutovat. Všechno ostatní chceme dát do pořádku — a také dáme do pořádku. I v tom případě, dočtne-li se pana Henleina nelibě, že dáváme německým občanům vše, čeho potřebují k svobodnému, pořádnému a rovnoprávnému životu — přesto jim to dáme. Ale o nic méně a o nic více. Je věci pana Henleina, rozhodne-li se vyřaditi svou stranu z této mírové akce.

Vůbec se nebojíme, ujišťuje-li nás pan Henlein, že příště bude žádat ještě víc. („Měl bych právo s ohledem na poslední události, které zvýšily hodnotu a sílu sudetských Němců, žádati ještě víc.“) Chce-li tím naznačit, že celá jeho politika nebuduje na vlastní síle, nýbrž na síle cizího státu, má ovšem naprosto pravdu; jiný muž by se snad trochu ostýchal přiznati to tak otevřeně — ale to je konečně Henleinova věc. Síla tohoto cizího státu je nesporně veliká. Dovolujeme si však pana Henleina informovati: na světě není jenom Německo. Mimo Německo jsou ještě čtyři evropské velmoci, tučet účtyhodných středních států, Spojené státy americké a vůbec zeměkoule, která ani po Henleinově řeči v Karlových Varech nehodlá se znáti k nacistickým zásadám. A také existuje, pokud jde o nás, Československá republika. Je ochotna ke spravedlivé dohodě a je vyzbrojena k bezohledné obraně. P. V.

Jak došlo k anexi Rakouska

Vojenský spolupracovník „Daily Telegraphu“, generálmajor Temperley, který má dobré styky s německými vojenskými místy, napsal do svého listu článek o událostech, které předcházely a provázely obsazení Rakouska Německem. Začal své líčení únorovými změnami v německé armádě. Temperley má za to, že bezprostřední příčinou této generálské čistky byla jen tajná svatba maršála Blomberga a že věc původně neměla pozadí politické. Když se 4. února rozneslo, že Blomberg si vzal ženu, jejíž společenské postavení neodpovídalo staré postupimské armádní tradici, vzbudilo to nespokojenost u důstojnickém sboru, neboť Blomberg byl přes své dobré styky s kancléřem a s nacistickou stranou v podstatě důstojníkem starého pruského zrna a byl také považován za obhájce právě těch tradic, které svým sňatkem porušil. Svědky na svatbě byli Hitler a Göring, kteří patrně nebyli včas informováni o důsledcích, jaké bude Blombergův sňatek mít, a octlí se tak v nemilém postavení. Situaci bylo možno zachránit jen Blombergovou resignací. Hitler se však rozhodl využít příležitosti a vyříditi některé další naléhavé osobní věci. Přiměl k odchodu zároveň generála Fritsche a dalších dvanáct generálů, kteří politicky už dlouho nevyhovovali a byli pravděpodobně už předtím určeni k pensionování. Tito důstojníci, resp. hlavní štáb, radili už několikrát kancléři k jinému politickému postupu, než jaký Hitler nakonec voll, tak na příklad při obsazení Porýní. Proto Hitler využil Blombergovy osobní aféry, zbavil se armádní oposice a posílil postavení strany v armádě. Armáda už patrně nenabude svého bývalého vlivu a stane se napříště už jen poslušným nástrojem nacionálně-socialistické politiky. Starší důstojníci si nyní už podle mínění Temperleyova uvědomují, že musí pěstovati užší styky se stranou, a sami povzbuzují stranické vůdce k přednáškám pro důstojníky. Mladší důstojníci, kteří zčásti už sloužili v úderných oddílech, než přešli do armády, jsou čím dál více prostoupeni nacistickými názory. Lze proto očekávat, že armáda bude čím dál více opouštět staré císařské tradice.

Pokud jde o Rakousko, Temperley nepochybuje, že Hitler už léta promýšlel několik možností, jak dosáhnout jeho přivtělení. Schuschniggovo rozhodnutí, uspořádat v Rakousku plebiscit, vpád do Rakouska urychlilo. Podle dřívějšího plánu mělo se k němu patrně užiti sedmého a třináctého armádního sboru z Mnichova a Norimberka, jakož i druhé motorizované divise, leteckého pluku Göringova a některých oddílů SS. Mezi rozkazem k mobilisaci těchto těles a povelom k pochodu do Rakouska byl však tak krátký čas, že bylo možno

vypravit na pochod jen část řidičů a techniků a sehnat jen určitý menší počet civilních vozidel. Nebylo času na soustavnou mobilisaci záložníků, koní a vozidel, jak se to děje při normální mobilisaci, kterou je možno rozložit na několik dní. Z politických důvodů bylo nutno spěchat, takže, ať už náhodou či úmyslně, tu došlo ke zkoušce náhlého a neočekávaného útoku. Podle teorie má se tento útok dít pomocí motorisovaných oddílů bez jakékoli mobilisace a bez vyhlášení války, tak aby mohl co nejdříve a nejdále vniknouti do nepřátelského území a způsobit tam veliké škody.

Pochod do Rakouska byl pro Němce velmi cennou zkouškou takového útoku. Motorisovaná divize, která jela v jeho čele, dosáhla Vídně za tři dny a urazila ze svých posádek 250—300 mil (400—480 km). Ostatní oddíly pochodovaly nebo jely vlakem. Temperley odhaduje, že péchota urazila asi 25 mil denně (asi 40 km). Síly, které vtrhly do Rakouska, byly značné, ale zdá se, že Hitler v tomto ohledu šířil údaje úmyslně mylně, protože se za každou cenu chtěl vyhnout krveprolití. Byly také obavy, aby nemobilisovala československá armáda, ale tomu se zabránilo plnými ujištěními o neútočných úmyslech Německa.

V Německu byli podle Temperleye velmi překvapeni pohoršením, jaké v Anglii nastalo pro vojenský zásah Německa v Rakousku. Němci prý nemohou pochopit, jak Angličané mohou být pohoršeni způsobem, jímž byla věc provedena, když spojení Rakouska s Německem celkem považovali za nevyhnutelné. Němci chápou anglické stanovisko asi právě tak těžko jako Angličané jejich tvrzení, že Německo chtělo Rakousko osvobodit a zabránit tam občanské válce.

V Německu se nyní tvrdí, pokračuje Temperley, že Hitlerův režim nechce nic víc, než spojit všechny Němce v jedné hranicích. Sudetským Němcům prý se má dostat autonomie, podobně jako Slovákům a „jiným národním minoritám.“ Čechům má být ponechán nezávislý stát, podobně jako Švýcárům. Protože Německo usiluje o sjednocení na základě rasovím, nechce prý Čechy násilně přivtělit k říši. V Německu se porozumělo varování Chamberlainovu. Němci se však táží, jak se s tím srovnává anglická víra v sebeurčení národů, a zdali Angličané chtějí bojovat za to, aby tři miliony Němců byly nechány pod českou nadvládou.

Je příznačné, pokračuje Temperley, že se zase mluví o polském koridoru jako o něčem, co se má získat zpět. Debatuje se o tom, zdali by bylo možno dostat jej od Poláků výměnou za něco jiného, a navrhuje se rozmanité formy kompenzace.

Temperley uzavírá zjištěním, že je nyní v Německu vůči Anglii rozhodně méně dobré vůle než bylo ještě před půl rokem, podobně prý jako v Anglii vůči Německu. Z. S.

Oč jde v Rumunsku

Poslední události v Rumunsku by měly být pozorně sledovány těmi, kteří se z praktických nebo teoretických důvodů zabývají otázkou, jak vznikají diktatury. Z novin je známo, že tam již asi po šesté, ale tentokrát nejdůkladněji, byla rozpuštěna Codreanova Železná garda. Je to organizace, která od nacistů převzala všechn mysticismus, a protože její vůdci jsou lidé praktičtí, převzali a přebírají hned také nacistické peníze, aby nic nechybělo a aby byla i v tom totalita. Codreanu, jenž je sám poloitalského původu, horlí ovšem za čisté rumunství, a to tak, že mu nestačila ani rumunskost Gogova. Protože je živ z cizích peněz, horlí ovšem pro čistotu ve finančních věcech. Počíná si zkrátka jako všichni ostatní kandidáti diktátorství, ale v jednom se od nich odlišuje. Zatím co všichni ostatní, dnes již vládnoucí nebo naopak zapomenutí kandidáti diktatury hledali cesty, jak by se mohli dohodnout s rozhodujícími osobami v zemi a uskutečnit své cíle s jejich pomocí, postavil se Codreanu proti králi. Mussolini dosáhl, že ho král jmenoval ministerským předsedou, téhož cíle dosáhl Hitler u Hindenburga a podobnou cestou se dávali ostatní.

Codreanu postupoval jinak a dostal se do konfliktu se státní mocí, jež na něj právě nyní dolehla celou tíhou. Stalo se to arci teprve po mnoha letech Codreanovy činnosti, a seznam jeho hříchtů, vydaný právě vládou, vzbuzuje v čtenáři otázku, jak to, že vláda najednou o všech těchto věcech ví a dosaďadní vlády o ní nevěděly. Jestliže se to nynější vláda dověděla z archivu, jež dovedla zabrat, zůstává nepochopitelné, že to nedověděly vlády dřívější. Nepochopitelné to je ovšem jen zdánlivě. Naopak je zřejmé, že dosavadní vlády se o Codreanu archiv nechtěly zajímat. Jednak i bez archivu věděly, co Codreanu tropí, jednak samy nechtěly mít příčinu k ostrému zásahu. Stále se totiž věřilo a čekalo, že bude možno sjednat s Codreanem nějakou dohodu, že bude možno užít ho proti

jiným nepohodlným. Je to stále táž hra, kterou pozorujeme v různých zemích a pro jejíž pozorování ostatně nemusíme chodit příliš daleko. Všude tam, kde se združňuje pojem levice a pravice, pozorujeme týž zjev, že se totiž levicové strany — právem — jako čert kříží vyhýbají každé součinnosti s komunisty, ale že pravice zatím — neprávem — hýčká i pravicové radikály pro všechny případy, místo aby se spojila s umírněnou levicí a všem oněm případům zabránila. Totéž se dělo s Codreanem až do chvíle, kdy se stalo zřejmým, že to s totalitou myslí doopravdy, že jeho odpor proti králi je důsledný a že má ze zahraničního podnětu posláni, k jehož splnění se s ním v Rumunsku nemůže spojit nikdo, kdo nechce zemi dostat do prudkého mezinárodního konfliktu, proti němuž by experiment s Gogou byl pouhou zábavou.

Když rozhodující činitelé v Rumunsku pochopili, že Codreanu jde o to získat všechnu moc, postavili se proti němu a užili při tom všech mocenských prostředků. Nelze ovšem ještě říci, že tím je věc vyřízena. Na rozhodujících činitelích se nyní vymstí, že Codreana tak dlouho tolerovali, domnívající se, že se s nimi nakonec dohodne. Týž problém mají dnes v Maďarsku, a zase nemusíme pro příklady chodit tak daleko. Také Henlein měl užitek z chytráckých výpočtů, že bude možno udělat s ním kompromis proti nepohodlným stranám. Rumunská vláda sice uvěznila Codreana na půl roku za dopis, poslaný Jorgovi, a uvězní ho patrně pak na dobu ještě delší, až bude ukončen proces pro jeho spiknutí proti králi, ale je otázka, zda dnes Železná garda nemá již vybudovány takové posice, že bude moci pracovat dál i bez Codreana. Mezi jejími přívrženci je také mnoho duchovněh — to je hlavní příčina, proč se předsedou vlády stal patriarcha Miron, který má svou autoritou přivést bloudící pastýře zpátky do ovčince — dále velmi mnoho studentů a inteligence vůbec. Nová rumunská vláda bude musít brzy dosáhnout velmi značných výsledků, aby přesvědčila tyto vrstvy, že lze něčeho dosáhnout i bez Codreanova totalismu. Že na tom jejím boji závisí kus evropských osudů, je samozřejmé.

J. M.

Vlastenci?

Není ještě rozhodnuto o tom, účastní-li se německá sociální demokracie i nadále vlády. To je otázka politické účelnosti. Naproti tomu je otázkou národní a soukromé čestnosti, doveďe-li někdo zapomenout, že se tato strana chrabře chová a že koná československé demokracii veliké služby.

Jak se zachoval tisk p. Stříbrného u příležitosti Jakschovy cesty po západní Evropě, je i pro tento tisk věc nezvyklá: žurnalistický temperament, který se jinak vybijí v líčení vražd a manželských zpronevř, přivedl to tak daleko, že srovnává Jakschovu velmi užitečnou práci, která svět o nás poučuje — se zrádcovskými londýnskými návštěvami zemřelého architekta Ruthy. To však už není pouze věc vkusu, nýbrž politické otravování: nic netušící čtenáři tohoto asfaltového tisku mají nabyti dojmu, že nejvěrnější německý přítel naší republiky intrikuje v cizině proti našemu státu. Pan Stříbrný je skutečně s to podporovati Henleinův útok na Jaksche — tím, že poslance Jaksche označuje málo obeznámeným čtenářům tisku „Tempa“ za nacistického intrikáře rázu Ruthova.

Nezastáváme se Jaksche, zaznamenáme-li tento nemrav. Jeho čistotná a demokratická politika toho nepotřebuje. Bráníme se způsobům stříbrného tisku z úcty před českým lidem. V našem středu činí se několik pisálků, kteří uprostřed nebezpečného útoku pangermanismu na ČSR. nemají stále ještě nic jiného na práci, než nezpůsobně urážet toho či onoho demokratického politika. To samo je už zlé dost. Ale ještě horší je, že se títo noblesní lidé představují našemu lidu jako nejspolehlivější vlastenci.

„Vlastenci“ a „pravičáci“ nejsou jenom u nás. Ale jinde se chovají lépe. Leží před námi právě „Neue Schweizer Rundschau“, list naprosto konservativní, pravičácký. V dubnovém čísle píše profesor J. R. von Salis, vedoucí ideolog švýcarských pravicových stran a vášnivý odpůrce socialismu, článek o „rakouském osudu a o nás“:

„Hluboká láska ke svobodě a poctivá trpělivost Švýcarů; demokracie — a to ne nějaká abstraktní a spasitelé vymyšlená demokracie, nýbrž švýcarská demokracie, vytvořená dějinami; taková demokracie, které je vůdcovství jednotlivcovo — i kdyby ho zvolil lid — cizí a proti myslí; demokracie, která má smysl pro právo, ale není formalisticky zkroucená; společný krásný prapor s rovným bílým křížem: to jsme zdědili, to nám bylo svěřeno, to milujeme — i když hubujeme nebo děláme rodinné scény. To je, co ukazujeme světu, aniž bychom chtěli být jeho učitelé, činíme tak jen proto, že

to považujeme za správné a dobré. A to chceme bránit všichni, kromě bláznů a zrádců, pro které máme zvláštní útluky.“

Tak mluví v malém Švýcarsku, které je třikrát menší než Československo a je ohroženo stejným nepřítelem, ve chvíli nebezpečí pravicový politik, mluvící německy. Čtli jsme to s úctou a z duše jsme se hanbili za některé své „vlastence“.

V. K-j

Také složka branné přípravy

mládež demokratických politických stran se přihlásila veřejnosti společným projevem. Je zatím méně důležitý jeho obsah, neboť je ohlaselem běžné politické rozpravy a výslednicí uhlazujícího kompromisu. Mnohem důležitější je čin sám. Politická mládež cítí, že má cosi společného říci přes stranické ploty. Projev tedy zajímá spíše jako příznak. Čeho? Toho, že se v mládeži, usilující o politické uplatnění, projevuje a roste vědomí, že má jisté společné věci, které ji odlišují jako celek od generací starších.

Určitou složkou branné politiky, jež jistě nechýbí ve výbojných výpočtech protivníkových, je pravděpodobná výkonnost vedoucí garnitury státu. S tohoto hlediska má střídání generací zvláštní význam. Je dnes příkazem rozvahy počítat s nejhorsším a připravit se na to. Počítejme tedy, že bychom se měli na příklad za dvě, tři léta rozhodovati k nejkrajnějším obětem, k nejvyššímu vypětí všech svých zdrojů odporu. Je také jedním z poznatků světové války, že operace řídí vojáci, ale v á l k u vede vláda.

Jaká vláda by ji vedla u nás? Jaká vláda by byla povolána dostati ze zdrojů národní odolnosti maximální výkon? Bezpochyby by znala technicky své úkoly. Ale jejich splnění závisí také na zásobě svěžích duševních sil. Má je vláda, jejíž členové klesají už nyní pod tíhou mírové vládní práce? Jak utáhnou pak za ty dva, tři roky obrovskou, vyčerpávající práci, na níž bude tolik záviset? Všimněme si k tomu průměrného věku vládnoucí garnitury možného protivníka!

Hájl jsem v mnohých rozpravách v rozličných organizačních mládeže — také v Přítomnosti — názor, že střídání generací by mělo být střídáním generačního programu, že nemáme generace v ideovém smyslu, že se důležitá otázka generačního střídání zavrkla na pranicích o živobytí. Trvám dosud na tomto názoru. Ale v této chvíli se palčivý problém opravdu zužuje. Je třeba generační výměny i ve smyslu takřka jen administrativním. Je naléhavě třeba, aby stát měl aspoň záložní vedoucí garnituru, zapracovanou už nyní. V armádě byl záměrně a včas omlazen důkladně velitelský sbor, ani hospodářství není na tom tak zle. Toliko vláda je přestárlá, nebojme se to říci. Ale hlavně není, téměř zkušených nástupců. Redaktor „Přítomnosti“ to před časem dovo- dil velmi přesvědčivě.

Není už kdy na zpytování, komu přičíst více viny za to, že nemáme nové politické generace opravdu vlivné. Jistě by i mladší generace zasloužily trpkých výtek. Ale zaslouží jich i generace vládnoucí. Se všech stran je slyšet stesky, že strany nesnesou osobitějších lidí mladších ročníků. Jsou takřka uštípaní. A zbývají poddajni šplhavci. Namítnete, že je smutné pro mladé lidi, dají-li se uštípat stranickým aparátem. Budete mít doajista pravdu. Ale tím se nezprovo- dí se světa naše nesnáze. Jistě není anglická nebo francouzská mládež o nic průbojnější. A přece je tam dost mladších lidí, kteří už vládli a kteří mohou kdykoliv zase zaskočit. Je také zvláštní a jistě ne náhoda, že jen Masaryk dovedl vedle sebe snést i vychovávat si nástupce velkého osobního formátu. Rozvířením generační otázky o naší politice se tedy nepěstuje svévolné kazimírství ve chvíli, kdy je tolik potřebí shody. Je to velmi důležitý a naprosto neodkladný úkol naší branné přípravy.

J. Kladiwa.

Budou volby

Budou obecní volby; v listech nejružnějších stran čteme, že doba je vážná. Je tedy potřebí, aby politické strany v těchto volbách jednaly vážně. Mohou to ukázati už svojí agitací. Ale hlavně: doporučí nám, koho máme volit. A je potřebí, aby výběr těchto lidí provedly politické strany svědomitě a vážně. Politické strany učiní dobře, když na radnici v Praze a jinde pošlou lidi nové, mladé. Ponechají-li z těch, kteří na radnicích

už byli, i v dalším období třetinu, bude to dost. Politické strany jsou krajně ohleduplné k svým stárnoucím a přestárlým (kterým jejich funkce ponechávají na doživotí), ale jsou bezohledné k nové generaci, které nedávají možnost zastoupení ve veřejném životě. Politické strany v této věci jsou pohodlné: měl tu funkci v minulém období; bolelo by ho to, kdybychom mu ji vzali.

Bude dobře, nebudou-li dávatí politické strany funkce na radnicích lidem jen proto, že se nějak zasloužili o stranu. Dobrý stranický pracovník může na radnici úplně selhat. Chybou dále je, že se dávají funkce lidem, kteří už jich mají víc než dost. A výsledek? Naříká ten, který funkci má víc než dost, a naříkají voličové, že ten, který má těch funkcí víc než dost, nemůže se pro samé funkce dostat k pořádné práci.

Budou se hlásit kandidáti. Pokud jde o Prahu: jde o to, aby na radnici pražskou přišli lidé, kteří dovedou Praze něco dát, kteří komunální politiku v Praze nechtějí degradovat na hlídání jednoho druhým, kolik z toho či onoho urvala „naše strana“. Tím trpí Praha: na radnici se hlídají zástupcové stran, aby každá sehnala nějakou tu výhodu pro svoje lidi. A celek, Praha, jim uniká. Je vydána v plen stranictví. V Praze mohou politické strany ukázat, jak dovedou jednat vážně a rozvážně. Uvidíme to na kandidátkách, které nám dají.

V. Gutwirth.

Plynové masky konečně do prodeje

Dne 17. dubna 1935 vyšlo vládní nařízení o výrobě, opravě a prodeji plynových masek pro civilní obyvatelstvo. Od té doby uplynula tři léta, než bylo možno vydati prováděcí nařízení, neboť výroba, oprava i prodej jsou prohlášeny vesměs za živnosti koncesované a mohou je proto prováděti osoby fyzické nebo právní za určitých podmínek v zákoně neb prováděcím nařízením stanovených. Vedle odborné způsobilosti, kterou pro výrobu a opravu masek a všech jejich součástí nutno složit u ministerstva národní obrany podle zkušebního řádu, který za tím účelem vydá ministerstvo národní obrany v dohodě s ministerstvem vnitra, obchodu a živnosti, pro prodej masek pak u zemského úřadu, klade se obzvláštní důraz na státní spolehlivost žadatelovu, na to, aby jeho kapitál byl většinou československý, aby bydlil v ČSR. atd.

Proč to trvalo tři roky, než zákon, jistě pro ochranu obyvatelstva tak důležitý, byl doplněn prováděcím nařízením a tím vlastně vešel v aktivní platnost?

Protože některé politické strany usilovaly o to, aby z plynových masek se stal politický margarín. Mělo se tu opakovat zlo, proti němuž se bouří celá naše veřejnost, pokud není zaslepena hledisky stranickými. Také podniky, plynové masky — bez koncese — vyrábějící a opravující, na štěstí pod přísným vojenským dozorem, aby jakost a bezpečnost masek byla naprosto zaručena, nemohly se dlouho mezi sebou dohodnout. Některé z nich pokusily se o organizaci svého distribučního systému v drobném prodeji, ale pokus se nezdařil a bylo od něho upuštěno. Po jistých tahanicích v zákulisí došlo pak k tomu, že výroba a oprava masek byla oddělena od prodeje. Koncese na výrobu a opravu masek (a všech jejich součástí) uděluje ministerstvo obchodu po slyšení MNO a vnitra. Koncesi prodejní uděluje okresní úřad (magistrát).

Cena plynové masky normálního typu je stanovena asi na 85 až 115 Kč. Je to dvakrát až dva a půlkrát tolik, co stojí podobný typ v Anglii, kde jeho cena činí 5 šilinků, t. j. asi 40 Kč.

Při této příležitosti bychom rádi řekli, jednak že jsme se ve výrobě a prodeji značně opozdili, jednak že jsme se dopustili určité chyby tím, když jsme prodej masek neprohlásili za státní monopol po příkladu Německa, kde se to velmi osvědčilo. V Anglii mají výrobu v rukou určité podniky k tomu koncesované, ale prodej je úplně volný. Podobné opatření provedli ve Francii. V Německu vyrábějí soukromé podniky k tomu určené, ale masky prodává sám stát. Má aspoň v rukou zisk z prodaného zboží a může ho užítí k úhradě oněch masek, které musí z vlastního zájmu dáti zadarmo rodinám neschopným si je koupiti. Proto plynové masky v Německu jsou daleko lacinější, než budou u nás, kde zisk prochází nebo bude procházeti dvěma činiteli: výrobou a prodejem.

Pokus o zpolitování výroby a prodeje plynových masek se chvála Bohu nezdařil. Nemůžeme ještě ovšem říci, zda-li se nezdařil stoprocentně. Prozatím víme jen tolik, že si politické strany rozdělily výrobní podniky podle svého klíče, takže politické vlivy docela odstraněny nejsou. Nejde jen ostatně

o podniky masky vyrábějící, vidíme-li na př. v Olomouci, jak se do prodeje zamíchala politika strany velmi blízké ministru obchodu. Snad s jeho vědomím, snad bez něho, což jest sotva pravděpodobné, víme-li, že z ministerstva obchodu došel telefonický zákaz olomouckému magistrátu vydati koncesní listinu české firmě A S O, která jediná z pěti uchazečů všem zákonným podmínkám vyhověla. Tato firma podala žádost o prodejní koncesi místnímu magistrátu už v říjnu 1935, když dala 16 svých zaměstnanců na svůj náklad odborně vycvičit a zkoušku způsobilosti u zemského úřadu složit. Tato firma zřídila vlastní svůj hasičsko-samaritánský sbor, jehož členové musili projít odbornými kursy a osvojit si příslušnou materii. Byla ochotna vlastním nákladem zbudovat vzornou plynovou komoru a prodávat masky odděleně od ostatního zboží. Zkušenosti ze Španělska, Habeše a Číny přiměly naši vládu, aby prodejní koncese uvedla co nejrychleji do chodu. Hotových masek máme v továrnách jich vyrábějících nadbytek; čeho třeba, jest, aby co nejrychleji přišly do prodeje. Proto zemský úřad nařídil také olomouckému magistrátu, aby koncesní listinu vydal. Ten tak učinil a zadal ji ř. ASO. Kromě této koncese jsou volny v Olomouci další dvě koncese prodejní, o něž se dosud nikdo neuchází. Tím nepochopitelnější jest, že proti vydání koncese ř. ASO vystoupilo naráz ministerstvo obchodu a telefonicky její uskutečnění magistrátu zakázalo. Na námitku, že Olomouc, město strategicky tak důležité, nemůže být přece bez prodejny masek, bylo odpověděno, že vše nespěchá a že se má počkat na přihlášky jiných. Ministerstvo obchodu nepovažuje tedy prodej plynových masek za věc naléhavou. Může ze stranických důvodů sečkat, až Českoslovavia, obchodní společnost v Olomouci, ministru obchodu osobně velmi blízká, sežene odborně zkušného zaměstnance, schopného složit zkoušku způsobilosti u zemského úřadu v Brně. Česká veřejnost nemůže toto jednání pochopit.

Politika, rušící demokratická práva občanů, ohrožuje samu demokracii. Její libovůle neměla by býti trpěna. Těžko ovšem říci, kdo by měl ministra obchodu vzít v této věci za slovo. Vláda má dnes daleko větší starosti, než napravovat místní incident jednoho ze svých členů. Parlament nezasedá. Ministr obchodu si může takovou exkursi beztravně dovolit. Je to tedy nyní věc statečnosti olomouckého magistrátu, chce-li před ministrem obchodu kapitulovat, či hájit svou kompetenci.

K. Sedláček.

Szálási

Návštěvníci kavárny Andrássy, která byla svého času docela nová, vypadala úžasně moderně a byla ozdobou hlavní ulice v Košicích, si nikdy nemysleli, že se jmenó ctilhodného nájemce kavárny, pana Szálásiho, jednou ve všech maďarských krajích tolik proslaví. Pan Szálási zdravil hosty uctivě, byl i trochu zdrženlivý, a neměl rád, mluvilo-li se o jeho dětech. To proto, že jeho syn Feri nebyl dítětem, z kterého by měl ctilhodný otec radost. Feri byl divoký, nezkrotný, bláznivý. Tak smýšleli o mladém Szálásim učitelé, kamarádi i známí. Bůh je svědkem, že měli pravdu.

Dívám se na jeden z mnohých letáků, kterými maďarská nacionálně-socialistická strana (vůdce Szálási Ferenc) zaplavuje v posledních týdnech celé Maďarsko. Přečtete si jej! Nikoli jako politikum, nýbrž jako čistý (ne)kulturní dokument naší doby, jako plod politické fraseologie, v Maďarsku dnes obvyklé, a jako důkaz, že známí měli pravdu, když litovali starého pana Szálásiho:

Kdo stojí v cestě nacionálně-socialistickému hnutí a tím také štěstí maďarského národa? táže se řečnický nadpis letáku. Tedy:

1. Židé, protože v posledních sedmdesáti letech vyplenili maďarský národ, založili komunismus, pobili naše kněze, rozkouskovali zemi a kradli a podváděli dosud naprosto neodpovědně.

2. Darányiho vláda, skládající se ze židovských žoldnérů. Chystá se k demisi a k útěku do ciziny, její členové jsou většinou židovského původu a agenti pacifistických zednářských lóží (hlavně generál Röder, který je rasově cizí a sabotuje armádu, pak i ministr vnitra Széll — tyto temné duše). Je to vláda, jejíž loutky s dutými hlavami tančí podle vůle svazu průmyslníků a svazu bank a spořitelců.

3. Stalinovi žoldnéři: sociální demokraté, marxisté, liberálové, zednáři, vedoucí osoby Rotary-klubů a Penklubů.

4. Většina aristokracie, která sňatky se židy pozbyla svou rasovou a křesťanskou existenci.

5. Tibor Eckhardt, orthodoxně-liberální kapitalista, nezávislý na straně malých zemědělců, která je v rozkladu, mezi-

národní bandita legitimistické strany, vyděračský kandidát advokacie, nakažlivá spirochaeta naší politiky, Fregoli našeho parlamentu a Rózsa Sándor v lakýrkách, který vyrostl při šouletu. (Rózsa Sándor je pověstný maďarský lupič — pozn. red.)

6. Štěpán Bethlen, tajný vyslanec Moskvy u židů, velkokníže světových podvodníků, nekorunovaný král mezinárodních korupčníků, mnohonásobný najatý vrah v křesťanské masce.

7. Emerich Hetényi-Hofbauer, velitel zvláštního oddělení GPU. v Budapešti, resignovaný vrchní rabin královské maďarské státní policie, košerák křesťanů, paralytický plod z hlavy Karla Marxe, veřejný nepřítel práva, morálky a hnutí šipových křížů, placený červenými rubly, ochránce mezinárodních loupeživých rytířů, anglický vyzvědač.

8. Sadističtí policejní důstojníci, šakalové podsvětí, kteří znesvěcují portepé, zchátralí rasové pověstné GPU., kteří útočí na rozkaz Moskvy s tasenými šavlemi proti stoupencům šipových křížů.

Je zajímavé, že nad takovými brožurami a letáky se úřady v Maďarsku nepozastavují a nezabavují je. Byly dokonce do určité míry podporovány, aby veřejnost považovala nové zákony proti židům, bankéřům a tisku za menší zlo. Jako dokument doby jsou tyto letáky zajímavé i pro psychiatra, který musí uvážít, že jsou určeny vesnickému obyvatelstvu, téměř nigramotnému, které si nemůže dovolit čísti skutečné noviny a jehož jedinou duševní potravou jsou jenom letáky, zdarma rozdáváné. Známé zahraniční vzory jsou zde kofeněny zvláštní maďarskou paprikou ve stylu a fantasii. Zajímavé jsou při tom zejména nadávky na policejního ředitele a vedoucího politické policie, Hetényiho, i na jeho podřízené.

vd. (Budapešť).

politika

A m i c u s :

Němci okolo nás a s námi

II.

Velké mezinárodní změny a jejich účinky na postavení našeho státu v Evropě a na jeho vnitřní poměry nutí nás k revisi naší národnostní politiky. Revidujeme především některá hesla, jejichž platnost zdála se mnohým Čechům absolutní. „Dali jsme Němcům víc než jsme byli povinni“ — to bylo jedno takové heslo, „a proto jim už nic nedáme“ zněla druhá, nevyslovená půlka hesla. Když se před lety schylovalo k účasti německých aktivistů ve vládě a správě státu, vyrazil krajní český nacionalismus bojovnou fanfáru: „Němci do vlády, my do revoluce.“ Je známo, jakou operetní formou byla hrozba uskutečněna. Nepřipomínáme těchto omylů českého nacionalistického ducha, v nichž bylo víc krátkozraké vášně než státního a národního rozumu, abychom píchali špendlíčky; touto vzpomínkou chceme zdůraznit, že mnoho Čechů v jistou dobu nemohlo snést myšlenku na to, že v národním státě československém měla by se etablovat československo-německá vláda, a že by v něm tedy měli němečtí ministři vládnout netoliko Němcům, nýbrž také Čechům a Slovákům.

Srovnáme-li občanská, politická a národní práva našich menšin, zaručená ústavou a příslušnými zákony, s tím, co nám bylo jako povinnost uloženo mírovými smlouvami, pak heslo „dali jsme Němcům víc, než jsme byli povinni“, vyslovuje nepochybnou pravdu. „Československo bylo a jest ve velkých věcech vůči svým Němcům velkorysá a štědré,“ řekl ministerský předseda dr. Hořáka dne 28. března t. r. v rozhlasovém projevu. Tak tomu ve skutečnosti jest. První úprava národnostních věcí v na-

šem státě byla netoliko velkorysá a štědrá; byla velkodušná, byla spravedlivá, byla rozumná, byla povznášející. Ano. Byla povznášející. Musíme ji zkoumati kriteriem evropského (a především českého) ducha roku 1919 a nikoli roku 1938. Na to jest položiti velký důraz. Žádná politika neděje se ve vzduchoprázdném prostoru. Rekonstrukce ovzduší, v němž jsme po převratě tvořili základy svého nového státního života, vyžadovala by celé dlouhé studie — práci tu ostatně vykonal Peroutka svým velkým dílem o budování státu. Zde mohu pouze letmo naznačiti, v jaké situaci jsme tenkrát pracovali. Měli jsme v kostech a v krvi habsburskou monarchii. Stát, v němž jsme byli podrobeni kruté cizovládě. Nejenom kruté: ve válečných letech to byla cizovláda ukrutná. Jaké dlouhé řeči? Němečtí nacionalisté směřovali k samotným kořenům naší národní existence. Hrozili nám veřejně osudem polabských Slovanů. Kdyby bylo ve válce zvítězilo Německo s Rakouskem, byli by nám Němci stáhli kůži přes hlavu. Ale již před válkou, v době míru, cítili jsme těžký tlak cizovlády. Němci měli nesnesitelná privilegia ve všem — ve volebním právu, v samosprávném vlivu (mnohá česká města byla ovládána německými menšinami), v jazykovém oboru, ve školství, v armádě, ve státních úřadech, a zaměstnancích, v hospodářském životě. Byli pány — a tvrdými pány! — v říši, kde tvořili menšinu. Pro mne jest navždy nezapomenutelnou vzpomínka na den, kdy ve vídeňském parlamentu mluvil německý poslanec z Čech, a kdy žaloval, že vojenská justice staví příliš málo šibenic a popravuje příliš málo „velezrádců“... To všechno jsme měli v kostech a v krvi, když jsme jako národ vyvázli z Rakouska. Jaká tu byla příležitost k odplatě za dlouholeté utiskování, za křivdy a bědy, které musel český lid snášet! Německo leželo v prachu, Rakousko rozbito, vojenská moc Němců rozdrčena na padrť, a my jsme se octli v táboře vítězů! Za takových okolností jsme kladli základy k životu nového státu.

V těch dobách nadšení a moci osvědčila rozhodná většina československých politiků a československého lidu svou politickou zralost. Řekli jsme si: Pomsta není politika. Částí našeho duchovního ustrojení byla ovšem živá vzpomínka na německou cizovládu, která nás do té doby tiskla k zemi. Avšak páteří naší duchovní konstituce zůstala poctivá spravedlnost, a nad svůdnou příležitostí okamžiku zvítězil český rozum, česká poctivost a české svědomí. Nikoli, my jsme se nemstili. Ani za křivdy staleté, ani za válečné provokace.

Lokální samosprávu jsme ponechali v rukách Němců v takovém rozsahu, jak byla vytvořena za jejich vlády v Rakousku. Zavedli jsme v ní pouze spravedlivé volební právo a nestrpěli jsme, aby v řadě měst menšina vládla většině. Ponechali jsme Němcům jejich rozvětvené školství od škol národních po školství vysoké; pouze jsme zkorigovali výsady příliš křiklavé — a za to jsme zase doplnili tuto síť nejednou německou školou odbornou a vzkřísili jsme německé školy na Slovensku. Když jsme stanovili politická a občanská práva, úzkostlivě jsme dbali, aby byla navlas stejná pro nás, jako pro Němce. A nikterak jsme nepřehnali ani práva státního jazyka.

Roku 1919 a 1920 jsme byli na výši situace. Přemohli jsme sami v sobě minulost a mysleli jsme na budoucnost. Úprava národnostních věcí byla na tu dobu štědrá a velkorysá, jak praví dr. Hodža. A byla velkodušná, spravedlivá, rozumná, byla povznášející. Nebyla úplná, to vím a připouštím. Ale základ k dalšímu vývoji byl solidní.

Proč se tedy ten další vývoj nebral jinou cestou? Proč jsme po velikém činu československého národa nedošli k trvalému modu vivendi mezi Čechoslováky a Němci? Opětne bych musel jíti krok za krokem po stopách dvaceti let, a opětne se musím spokojiti pouhými názny. Jedna z hlavních příčin neuspokojivých výsledků byla v tom, že velkodušnost československého národa nenašla u Němců schopného partnera. My jsme v sobě překonali rakouskou minulost. Němci toho nedovedli. Nemohli a nechtěli zapomenout, že byli vládnoucím národem a že byli našimi pány. Neuznali v prvních letech republiky rozhodnutí, jež padlo na poli válečném. Nepochopili velkodušnost státního národa. Ukázalo se, že jim chybí politické nadání. Nenašli velkého politického vůdce. Josef Seliger, snad jediná silná konstruktivní hlava mezi našimi Němci, předčasně zemřel. A tak v letech, kdy se měly v součinnosti budovat další svazky společného života, tvořili Němci živěl rozkladu, zmítající se utopicky mezi iredentou, parlamentární obstrukcí a pouliční demonstrací. Byla to promarněná léta. Všechno mohlo býti jiné i na poli národnostní politiky, kdyby byl v těchto zakladatelských letech našel státní národ v Němcích partnery hodné důvěry.

Nelze se tu nezmíniti o silách, které se uvnitř našeho národa vzpíraly rozumné úpravě národnostních věcí. Není žádné tajemství, že naši nacionalisté si přáli, aby nový stát byl vůči Němcům tvrdší. V dobré paměti je parlamentární zápas o státní jazyk. Méně známo jest, že také zákon o volebním právu prošel ohněm zápasu. Někteří politikové nechtěli o naprosté rovnosti volebního řádu ani slyšet. Požadovali, aby Čechům a Slovákům přiznáno bylo daleko více mandátů, než by odpovídalo jejich počtu.

Já se svou stranou pevně jsme stáli na tom, aby osvobozený národ nezačínal svůj nový státní život křivdou vůči menšinám. Přes veliký vliv, který jsme tenkrát měli, zdálo se jednoho dne, že myšlenka politického privilegia Čechoslováků zvítězí — klonili se k ní z nesocialistického tábora i politikové rozšafní a předvídaví. Tenkrát vzkázal prezident T. G. Masaryk politickým stranám po Vlastimilu Tusarovi tuto větu: „Uděláte-li to, složím presidentský úřad a odjedu do Londýna.“ A to rozhodlo.

Končím předčasně své úvahy, jsa si vědom, že nejsou ukončeny. Právě jsem přečetl referáty o karlovarském sjezdu sudetoněmecké strany. Novinář umlká, politik jde za svým úkolem. Smyslem těchto úvah bylo: Upravme dokonaleji národnostní poměry v republice, dokončeme dílo ústavodárného období v duchu úplné spravedlnosti a dobré vůle, abychom ze svého přispěli k uklidnění poměrů doma, a abychom pomohli zmenšiti napětí, jež honí vodu na mlýny nové světové války. Rozumím-li dobře duchu karlovarského sjezdu, pak je to apel na vojenskou moc hakenkreuze. Je-li tomu tak, potom máme co činiti

se stejnou slepotou, jaká ovládala naše Němce v prvních dobách popřevratových. Potřeba dokonalejší úpravy národnostních otázek trvá i po karlovarském sjezdu. Na denní pořad politiky dostala se však otázka: Neztratila Henleinova strana svým sjezdovým usnesením kvalifikaci vítaného partnera u zeleného stolu?

F. Peroutka:

Děláme to pro sebe

Může vzniknout otázka, zda po nedělní Henleinově řeči ještě má vůbec nějaký smysl usilovat o spravedlivé uspořádání našich národnostních poměrů v tom smyslu, jak jsme zde o něm psali. Může se říci: což je možno vůbec uspokojit toto hnutí? Což máme vůbec něco — mimo ochotu dát se do poroby —, čím bychom mohli zasypat tuto propast mezi námi, která se zdá bezednou? Může něco jiného ukojit hlad tak veliký? Zkrotit představy tak svérázné?

Na to je třeba odpovědět: kdyby pan Henlein mluvil ještě radikálněji, kdyby byl snad svou řeč ukončil výkřikem Heil Hitler — ve skutečnosti neřekl o mnoho méně —, kdyby byl pravil, že jediným skutečným cílem sudetských Němců jest odloučení se od tohoto státu, spravedlivá úprava našich národnostních poměrů by tím přece neztratila smysl. Naopak, možná, že by byla smyslu ještě většího.

Nikdy jsem nebyl tak naivní, abych věřil, že ono bouřlivé hnutí, které pozorujeme před sebou, se dá úplně uspokojit čímkoliv, co mu může nabídnout československá většina, pamětlivá si své odpovědnosti za stát. Neočekával jsem, že po sebe spravedlivější a ušlechtilější úpravě vztahů mezi Čechy a Němci pan Henlein povstane, aby zapěl s námi Kde domov můj, a že pan Goebbels bude od té doby říkat: nechte mi mé hodné Čechoslováky na pokoji. Ne, v tak idylické době nežijeme. Octli jsme se právě uprostřed pangermánského uragánu, a nemáme kouzelného slova, kterým bychom jej utišili. S tímto pangermánským příbojem se musí svět vyrovnat jinými prostředky, než je vnitřní úprava v tom nebo onom státě. Pangermanismu nejde o spravedlnost, nýbrž o nadvládu. Bylo by tedy zbytečným počínáním chtít jej spravedlností zasytit, něco jako předložit tygru vegetářský zákusek.

Jestliže karlovarská Henleinova řeč znamená, že sudetoněmecká strana se přihlásila právě k tomuto druhu pangermanismu, znamená to také, že boj světa s pangermanismem se dostává do rozhodujícího stadia a že my, bohužel, jsme se stali hlavním polem, na kterém tento boj bude — diplomaticky nebo vojensky — vybojován. Henleinova řeč má pro nás mimo mnohé nevýhody také určité výhody. Je pravděpodobno, že pan Henlein řekl více, než je prospěšno pangermanismu, který by svých cílů chtěl dosáhnouti cestou mírovou a za pomoci netečných skupin v té nebo oné zemi. Je pravděpodobno dokonce, že neopatrně, ale podstatně přispěl k tomu, aby z československé otázky se stala otázka světová v plném toho slova smyslu, tedy právě k tomu, čeho jest nám potřebí. Neboť jestliže pan Henlein tváří v tvář celému pozorně naslouchajícímu světu žádá, aby Československo přestalo být překážkou německému Drang nach Osten v jeho cestě, odhalil tím

cíle, které jdou daleko přes nás a které se dotýkají nejživotnějších zájmů Anglie, Francie a Italie. My už teď nemusíme světu dokazovat, že nejde jen o nás, že jde stejně důkladně o něj. Bylo-li ještě něčeho třeba k tomu, aby tato věc byla osvětlena, pan Henlein nám v tom přispěl se zcela bezděčnou laskavostí.

Je-li tedy třeba Henleinovu řeč pokládati za poslední slova tohoto muže nebo spíše těch mužů, za které on mluví, nuže, pak jsme se octli rázem, dříve, než jsme očekávali, v první fázi rozhodujícího boje. A, jak jsme se posledně již snažili vyložit, právě pak úzkostlivě spravedlivá úprava našich národnostních poměrů bude mít cenu bojovného prostředku. Tuto úpravu provedeme s panem Henleinem nebo bez něho. Od samého začátku bylo třeba pomýšlet na to, že patrně bez něho; i když samo o sobě jest to truchlivá okolnost, bude to pro nás mít aspoň jednu vnitřní výhodu: byla u nás spousta neprozíravých lidí, kteří se děšili toho, že bychom měli Němcům ustupovat, a kteří v tom horlivě hledali jakési ponížení. Budou nyní snad viděti jasněji, že to není onen druh ústupků, o který Němci stojí, a že, usilující o ně, jsme vedeni především zájmem vlastním, nikoliv německým. Ústupky, které henleinismus a nacismus vášnivě se budou vzpírat přijmout, nejsou takové ústupky, které by se neblaze dotýkaly cti nebo prospěchu našeho národa. To aspoň snad by mohlo býti jasno.

Toto dílo musíme s pevnou vůlí vykonat, i když snad nebude panu Henleinovi příjemno, že je konáme, a i když za to neskane s něho ani kapka vděčnosti. Jestliže svou řečí se pan Henlein vskutku přihlásil mezi výbojně pangermány, tedy jeho nesouhlas se svým smířovacím dílem bychom spíše měli považovati za další pobídku, abychom v něm pokračovali. Neboť jest samozřejmo, že výbojnému pangermanismu se nehodí nic, co by mohlo přispět k uklidnění a co by nějakým způsobem uspalo elán německé masy. V té věci máme my a on zájmy přímo protichůdné. Nacisté, jako komunisté kdysi a jako každé výbojné hnutí, milují katastrofální poměry a mají jednu pevnou zásadu: čím hůř, tím líp. Ale to je zásada, která se hodí pro opozici, ne pro národ, který vybudoval svůj stát a chce jej udržet.

Nic se tedy nedivme tomu, že sudetoněmecká strana snad nebude souhlasit s naším dílem národnostní úpravy a že bude odpírat nejen jakoukoliv vděčnost za ně, nýbrž snad i jakýkoliv souhlas s ním. Podle povahy této strany, jak se nyní vyjevuje, jest to jen zcela přirozeno. Jednou z největších ran, jež můžeme dobyvatelskému pangermanismu zasadit, jest ta, jestliže dovedeme poměry ve svém státě uspořádat tak, aby si Němci ani s trochou pravděpodobnosti nemohli stěžovat na útisk. Vyrazíme tím německé propagandě nejdůležitější zbraň z ruky. Nebude to malý výkon, neboť o účinnosti a obratnosti německé propagandy jsme se mohli už dostatečně přesvědčit. Je to nástroj, jímž Hitler vybojoval všechna svá dosavadní vítězství.

Německý říšský kancléř pravil, že nestrpí, aby někde byli Němci utlačováni. Tím naznačil, jakou speciální páku chce nasadit pod nynější poměry a na jakém poli chce vybojovat boj o splnění onoho programu, který si každý pamatuje z četby knihy, jež se jmenuje „Mein Kampf“. Na tomto poli, které si sám zvolil, jej musíme oslabit, pamatujíc, že to, oč nyní ve všech debatách o spravedlnosti vůči Němcům jde, obsahuje vedle otázky spravedlnosti samotné také diplomatickou přípravu na válku. K útěše světa budiž

řečeno, že válka vůbec nemusí vypuknout, jestliže tato příprava dopadne pro naši stranu dobře a jestliže zeď, o kterou chce bít pangermánské čelo, bude od samého začátku vypadat jako dosti silná a solidní.

V tomto boji a na tomto poli, zdá se, vyhráváme nyní první kolo. Posuzuje Henleinovu řeč, psal anglický tisk, že nyní nebude moci Německo nikomu namluviti, že jeho útok na Československo by byl něčím jiným, než brutálním útokem dobytelským. Aby svět takto usuzoval, to musí býti zase naším cílem, a jest nám užiti všech prostředků, abychom ho dosáhli. Neklamte se: cestu spravedlnosti vůči Němcům ukládá nám také společná vůle našich spojenců, kteří sice jsou ochotni bojovat za obecné lidské ideály, ale ne za nějakou nedokonalost, která může býti snadno napravena. Máme velké chance, že naše otázka bude do té míry světovou otázkou, jako jí kdysi byla otázka belgická, jestliže totiž dovedeme přesvědčiti, že tato naše otázka splývá se spravedlností. Jinak by naše chance nebyly přílišné. Není náhodou, že náš československý vyslanec nyní tak spěšně odcestoval do Londýna. Anglie a Francie přejí si vědět ještě před svými poradami, jakým příspěvkem chceme se účastniti na tvorbě spravedlivého míru. Nebudou od nás chtít nic, čím bychom se rozvrátili nebo ohrozili. Ale budou vyžadovat, abychom šli až po samu krajní mez spravedlnosti. Kdo o tomto není dostatečně informován, nehodí se k tomu, aby v těchto dobách hrál v naší politice významnější roli, a pohybuje se jako slepec.

Stále ještě jest pro nás, bohužel, hlavní vnitřní otázkou, máme-li dosti lidí, kteří jednak jsou schopni pochopit tuto hlavní otázku chvíle, jednak, pochopí-li již, ochotni vzít na sebe odpovědnost a exponovat se i proti některým předsudkům naší národní veřejnosti. Jako už několikrát, je nezbytno, aby se našlo několik silných lidí, kteří budou usilovat o národní dobro, i když není všem zcela jasné, a i když při tom mohou býti ohrožováni činností demagogů nebo rozpaky těch, kteří se nemohou rozhodnout a rádi by na všechny strany vypadali hezky. Bylo by asi marno vyzývat k účasti na tomto díle muže, kteří si rádi pohrávají s lístky vavřínu nebo dávají pozor, v jakých ladných záhybech jim splývá kolem boků jejich toga tribuna lidu. Jistě při tomto díle nebude mnoho příležitosti k efektním pózám, a žádný národ nestaví pomníky někomu, kdo v jeho jméne někomu jinému povoloval ústupky. Snad však, právě proto, že to není práce sladká jako limonáda, je toto nezbytné dílo schopno přilákat několik pravých mužů, kteří jsou dosti realisty, aby se neklamali o drsnosti údělu života veřejného.

Jak si tedy, připravující úpravu národnostních věcí, máme počínati? Naším cílem musí býti poskytnout Němcům, kteří bydlí v našich hranicích, tolik svobody, kolik by si jí mohl přáti pro sebe každý Angličan nebo Francouz nebo jiný dobrý Evropan. Nemůžeme však našim Němcům dáti svobodu pangermánskou, to jest takovou svobodu, která by byla jen nástrojem k rozvratu státu a ve svých dalších důsledcích prostředkem k utlačování jiných. Mají-li Němci na mysli tento druh svobody, mohou k němu dospěti jen po vítězné válce.

Zbývá ještě všelicos poznamenati o té velké potřebě, již jest pro nás v těchto časech národní jednota. To učiním příště.

Josef Pachta:

Innitzer čili Odpovědnost diktatur před Bohem a lidmi

Na zdích a plakátových sloupech po celém Rakousku je ještě dnes vidět stonásobně zvětšený projev oddanosti rakouské církve k nacionálnímu socialismu. Tento historický dopis není napsán kudrlinkovým písmem středověkých klášterníků, nýbrž psacím strojem. Mimo podpisů pěti církevních knížat jsou tam napsána ručně jen tři slova krásným, zakulaceným, skoro kaligrafickým písmem, které připomíná písmo Františka Josefa. Ta tři slovíčka jsou napsána rukou knížete arcibiskupa vídeňského, kardinála Teodora Innitzera, patrona řádu Teutonico, člena svaté kongregace orientální církve, svaté kongregace de propaganda fide a svaté kongregace ceremonií. Znějí: „und Heil Hitler!“

Mezi rakouskými katolíky vyvolala skutečnost, že nejvyšší zástupci rakouské církve padli před Hitlerovým místopředsedou na kolena, paniku a stísněné pocity. Ale to je pouze podřadná věc při celé ponuré záležitosti. Politický katolicismus v Rakousku vymíral od roku 1918. Vliv duchovenstva na zaostalé obyvatelstvo alpských vesniček upadal rok od roku. Klerikální strana rakouská, křesťanství sociálové, vycházeli z každých voleb chudší. Držela je nad vodou jenom okolnost, že byly stranou vládní, k níž se přiklíněli při volbách všichni, kdo nepřáli socialismu, dokonce i zámožní židé. Katolická inteligence byla však už v silném vleku velkoněmecké ideologie a pro mládež ztratila církev dávno přitažlivost. Synové středostavovského úřednictva náleželi sice ke katolickému studentstvu, které bylo organizováno v C. V. (Kartellverband), ale to nebyla věc přesvědčení, nýbrž pojištění na kariéru, neboť staré tradice monarchie stále ještě žily, členství v C. V. zabezpečovalo stále ještě protekci u ministerstva a bezmála právo na zaměstnání ve veřejné správě.

Náležeti ke straně křesťansko-sociální a sluní se v blahovůli církve, znamenalo před 13. březnem 1938 využít posice, do které se člověk narodil. Rakouský katolík nikdy nebojoval, vyjma v prvních třech poválečných letech, kdy se musel dělit o vládu se sociálními demokraty a Velkoněmci. Ale i tenkrát se bojovalo jenom proti rudým a nikoli proti německým nacionálům. Jediný rakouský katolický politik, který měl nějaké schopnosti — jaký by dnes byl? — msgr. Seipel prosadil dokonce měšťáckou jednotnou frontu proti sociální demokracii a byl to první katolický politik dnešní východní marky, který razil osudovou linii zahraniční politiky: „Jakýkoli spolek s Německem, žádný spolek proti Německu.“ To bylo v dobách, kdy církve v Itálii bojovala proti mladému fašismu, a Seipel si mohl dovolit dokonce konflikt s Mussolinim. Ale rakouský katolicismus liší se od německého právě tím, že nikdy nemusil v situaci menšiny — jako německé centrum — zápasiti o účast na moci. Strana centra byla v Německu, vzhledem k sociálním názorům ostatních konservativních německých stran, demokratický útvar. V Rakousku byla strana křesťanských sociálů až do příchodu Heimwehrů — těchto organizačních i ideologických předchůdců rakouského nacionálního socialismu — nejkrajnější pravici. V posledním zasedání parlamentu 30. dubna 1934, který byl svolán trochu illeálně, připadla křesťansko-sociálnímu poslanci z Hor-

ních Rakous, panu Aignerovi, úloha, aby dorazil jménem vítězného klerikálního fašismu demokracii, stejně už mrtvou. Zhostil se svého úkolu, který mu předal Dollfuss, s rozkoší. Nikdo ze zaslepených „protimarxistů“ tehdy netušil, že triumfální řeč páně Aignerova je současně pohřební řečí rakouského katolicismu, proslavenou pouze o tři roky a padesát týdnů příliš brzy.

Tak zvaný autoritativní režim v Rakousku, poslední etapa v životě šest set let starého státního útvaru v Evropě, byl režim vysloveně katolicko-církevní. Dlouho se tvrdilo, že se 12. února 1934 nestal krvavým předělem mezi demokracií a diktaturou na Mussoliniho přání, nýbrž že pronásledování tak zvaných austromarxistů začalo na energický pokyn Svaté stolice. Ale církev si přece zajistila zadní dvířka. Když byly v chodu přípravy k svržení demokratické republiky a k zřízení katolického stavovského státu na mlhavě základně dvou papežských encyklik, vydal kardinál Innitzer zákaz duchovenstvu účastniti se aktivně politiky.

To byl ovšem jenom zákaz ad personam jednotlivým duchovním. Neboť církev získala novým řádem velmi mnoho. Stavovské Rakousko uzavřelo s církví konkordát, který přenechával rozlehle oblasti státní činnosti církvi. Zřízení manželského práva katolíků přenechal stát na příklad církvi úplně. Právě tak otázku výchovy mládeže. Kardinál Innitzer a všichni jeho kněží postoupili okázale do předních řad politické akce. Nikdy od dob protireformace nezřídilo se v Rakousku z veřejných peněz tolik kaplí, křížů, kostelů, religiousních pomníků, jako v posledních čtyřech letech. Usilovali někdo o posici v armádě, o místo ve veřejné správě, o místo policejního strážníka nebo zemského velitele: nejdůležitějším požadavkem bylo církevní vysvědčení zachovalosti od faráře, po případě doporučení Jeho Eminence.

Skutečnou autoritou autoritativního Rakouska nebyl ani Dollfuss, ba ani Schuschnigg a už vůbec ne Miklas, nýbrž Jeho Eminence kardinál kníže arcibiskup Theodor Innitzer. Když byl jmenován za nástupce tělnatého, ve způsobech i v politice trochu sedlácky robustního kardinála Pifflla, vzbudilo to velké překvapení. Jeho jmenováním začínalo nové období vatikánské politiky v Rakousku — to každý chápal. Universitní profesor ve Štyrském Hradci, později ve Vídni, rektor a ministr v některém poseiplovském kabinetu, působil tento štíhlý a elegantní muž s nápadně malou hlavou a živě chytráckými očima jako hlasatel nového století. Připisovaly se mu socialistické sklony, které byly také zřetelně vidět v jeho přednáškách, dokud nevyčítal, že studenti na vídeňské universitě jsou spíše fašisté než socialisté. Innitzer byl tak obratný, že dovedl jednou dokonce během řeči, když vycítil, jak nevlídně je přijímána, změnití její obsah v opak.

V autoritativním Rakousku nebyla žádná státní slavnost, žádná vojenská paráda a žádná polní mše pro heimwehry, na které by nebyl přítomen především kardinál Innitzer ještě dřív, než hlava státu. Miklas, který denně chodil z práce na mši, radil se o všech záležitostech s kardinálem Innitzerem a se světským vůdcem katolické politiky, místokancléřem a na konec vídeňským starostou Schmitzem. Miklas měl obavy před zrušením republikánské ústavy a nastolením tak zvané stavovské: Innitzer a Schmitz rozptýlili tyto obavy. Záleželo jim na tom, aby církev znovu dobyla světskou moc a zabezpečila si ji na

věky. Židle, na které pracoval starosta vídeňský a se které byl 13. února 1934 časně zrána odvečen policií do vězení Karl Seitz, ještě nevychladla, a už na ni usedl Schmitz. Kardinál Innitzer vešel do jeho pracovny, připrvnil na zdi kříž a požehnal jej. Žehnal vždycky a všude kříže, dokonce i v české škole Komenského — a režim Miklas-Schuschnigg mu důvěřoval. Znamenaj jim přece ztělesněnou záruku církve pro věčné trvání tohoto režimu. Dnes jsou Miklas, Schuschnigg, Schmitz a sto jiných veřejných funkcionářů, kteří se objevovali v obrázkových časopisech a ve filmových žurnálech vedle Innitzera — buď mrtvi nebo zajati nebo emigranty.

Ale už v těchto dobách světského triumfu církve v Rakousku se vyskytly zjevy, které mohly otřásti velkou důvěrou. Státní policie o nich věděla, ale netroufala si dát o nich zprávu. Sekretář a ještě jeden pověřenec kardinálův vystupovali při každé příležitosti jako mluvčí nacionálního socialismu. Tehdy se říkalo: činí to soukromě. Dnes se ví: činili to na rozkaz svých církevních pánů. Kněz Schmidt kázal ve vídeňských kostelích, a jeho kázání lišila se od zakázané ilegální propagandy nacistů jen vnější formou kostelního kázání. Rakouský titulární biskup Alois Hudal, vedoucí německého ústavu „Anima“ v Římě, uveřejnil před dvěma roky knihu, kde se pokoušel dospět k synthesi mezi církví a nacismem. Jen na protest hrdinného katolického duchovenstva v Říši upustilo se za několik měsíců od propagace této knihy. Ale již tehdy se vědělo, že rakouským arcibiskupům dal Hudal čísti rukopis, než jej dal do tisku. Časté a důvěrné schůzky Innitzerovy s německým vyslancem Papenem také nezůstaly utajeny. Papen se vždycky vydával za zbožného katolíka, a události dávají tušit, že jeho zvláštní posláni v Rakousku necílilo jenom k tomu, aby bylo Rakousko vymazáno z politické mapy, nýbrž i k tomu, aby se rakouská církev podvolila. A nástrojem k tomu byl Theodor Innitzer.

Bůh je odjakživa na straně silnějších praporů, a církev uzavřela mír s mocnými tohoto světa. Pro Vatikán znamená Rakousko víc, než pouhou historickou reminiscenci. Jeho ztráta není pouze velmi těžkou ranou katolicismu v Evropě, ale také ztrátou příjmů. I když nacisté nezabaví církevní statky, jsou převozy peněz velmi ztíženy, ne-li znemožněny. Obrovská církevní organizace nemůže bez obrovských příjmů existovat.

Může muž, který zradil své světské politické spojence a jak se zdá i církev samu, počítati s Hitlerovou důvěrou? To jsou otázky, které teprve dojdou odpovědi. Není však pravděpodobno, že by se dal nacismus ovinout kolem prstů rakouských arcibiskupů, nebo že by jim naletěl na jejich intriky. Nacisté nejsou žádní romantikové a nejsou sentimentální.

Církevní kníže z Výprtu — neboť jako každý Rakušan, který nese na poslední tragedii Rakouska přímo nebo nepřímou vinu, pocházel také Innitzer z pražské diecése — se asi zmýlil. Nacismus nepotřebuje spojence ve své vnitřní práci.

Pakliže však Innitzer jednal ze skutečného přesvědčení, že je jeho povinností, jako katolíka a Němce, aby kompromisem s nacismem zachránil církev od posledních ponížení, pak jenom uvolnil předčasně lavinu a zbytečně poškodil taktickou situaci Vatikánu. Jistě k tomu neměl rozkazu. Po konfliktu s opatem Lechleitnerem v Bavor-

sku, ktorého kardinál Faulhuber svého času sesadil pro príliš hlasité sympatie k nacizmu, později však na hrozby nacistů znovu musel uvést v úřad, po nesčetných klerikálních procesech v Německu, na které narážela dokonce i propaganda pro poslední plebiscit, nedá se jistě počítat s tím, že by nacisté byli ochotni uzavírat kompromisy.

Vatikán by mohl po dlouhých bojích a zápasech najít nějaký modus vivendi s fašismem, ale i lateránskou smlouvu a konkordát musela církev draze zaplatit mnoha věcmi. Dnes je církev dokonale podrobena paláci Chigi a kardinál Alesi Ascalesi, arcibiskup neapolský smí volat: viva il fascismo, viva il Duce. Ano, ale teprve teď, když se Vatikán smířil s palácem Chigi. Dříve ne.

Mluvílo a psalo se o tom, že se rakouská církev odpoutá od Říma a že Innitzer založí německou katolickou církev na způsob anglikánské nebo československé. Domníváme se, že k tomu Innitzerova osobnost nestačí, a mimo to je příliš dobrý katolík. Hitler jako hlava katolicko-křesťanské církve? I dnes, kdy jsme zvyklí na všelijaká překvapení, zní to jako vtip. Innitzer není ani rebel ani kacír. Je docela vážně katolíkem, přes všechnu zradu, které se dopustil na všechny strany. Jeho případ jenom ukazuje, jak neodolatelný je pro každý německý měšťácký mozek, i když se padesát let školil na vysokých církevních školách — německý nacionální mysticismus. Církev zůstala zatím ještě toho ušetřena, a kdyby byla před šesti lety neposlala Teodora Innitze jako pastýře rakouských věřících do Vídně, ale muže sice méně skvělého, ale za to odolnějšího, mohla si vídeňskou hanbu ušetřit. Ale v hněvu proti rakouskému socialismu domnívala se tehdy církev, že se bez světského politika Innitze neobejde.

V těchto těžkých dobách to má dokonce i církev těžké, býti neomylnou.

O t a k a r W e i s l :

Kam míří a kam spěje polská politika

Z ohroženého obletovaný neboli:
Polsko se smí dát prosit.

Orgán zahraničního ministra republiky polské napsal po Hitlerově invazi do Rakouska: „Evropa se děsí. Jediné Polsko s uspokojením přehlíží svou zahraniční politiku. Neboť jediné Polsko ze všech evropských států nebylo hitlerovským převratem v Říši oslabeno, ale posíleno. Můžeme tudíž klidně uvítati i Hitlerův příchod do Podunají.“

O správnosti této these přesvědčuje nás „Gazeta Polska“ již více než pět let. Svá tvrzení může doložit jediné desetiletým německo-polským tiskovým paktem o neútočení, který se nedodrží, a vzájemnou německo-polskou dohodou o menšinách, z níž ještě nebyl uskutečněn ani jediný bod. Má snad tento hubený výsledek pětiletého přátelství býti dokladem toho, že Polsko bylo posíleno příchodem hitlerismu k vládě? A lze prostě zapomenout, že ty dvě pochybné (a zatím jen teoretické) dohody byly vykoupny obětováním četné polské menšiny v Říši, jejíž školáci dodnes povinně každou sobotu navštěvují kursy hitlerovské výchovy, zatím co jejich rodičům je zakázán přístup do nacistické strany a účast na jejích privilegiích? Opravdový úspěch své práce spatřuje Beckův režim v tom, že říšská politika zastavila po hitlerovském převratu vůči Polsku svůj politický výboj a dopřává nyní Po-

lákům dosti času a klidu k vybudování koridoru a polského Slezska. Tuto nepopiratelnou výhodu zjednala však Polsku především jeho zeměpisná poloha a za druhé opravdový respekt hitlerismu před Sovětským svazem, který nacisté i ve své propagandě označují za jediného nepřítele, s nímž nutno vážně počítat.

Ze své polohy, jež v historii byla Polsku opravdovou kletbou a jež vedla dokonce k trojímu zničení polského státu, těží Polsko v moderní politice již od převratu. Na mírových konferencích, když Anglie ústy Lloyda George protestovala proti posílení Polska jakožto jednostranného exponenta francouzské mocenské politiky a francouzského kapitálu, vyhrávaly to hlasy francouzské a italské poukazem na důležitou mírovou úlohu státu, který odděluje bolševický SSSR a Německo, jehož zbídačení a zbolševisování se západ bál. Pro svou polohu získalo Polsko tehdy souhlas pro všechny své postuláty mimo Těšínsko — a mimo kolonie.

Po hitlerovském převratu stal se SSSR nejdůležitějším sloupem mírové fronty na východě, a Německo počalo spatřovati v Polsku důležitou hráz proti němu. Nebylo tu pojednou již Polska ohroženého německým výbojem a uchylujícího se k západu jako k svému ochránci, ale na jeho místo nastoupil partner, na jehož přátelství počalo Německo budovati své politické plány. Ještě nikdy nepracovala polská politika za tak příznivých předpokladů.

Polská politika a hitlerism.

These polské zahraniční politiky o tom, že Polsko bylo posíleno hitlerismem, vyjímá se ovšem podivně v souvislosti s polskými neúspěchy v Gdánsku, z něhož byli Poláci již vytlačeni nadobro. Hle, spojenec, který dovolí, aby v Královci, Gdánsku, Zoppotu a jiných pohraničních městech vylepovaly se plakáty s protipolskými hesly, aby na obchodech se umísťovaly tabulky „P o l e n h e r a u s !“, aby se pořádaly celé pojízdné a přenosné výstavy protipolského politického materiálu a aby v německých učebnicích byly ponechány mapy, na nichž je koridor zakreslen jako součást Německé říše. Když Hitler v roce 1935 a 1937 vydal opravená vydání knihy „Můj boj“, vynechal v nich stati, jimiž útočil proti Francii, Velké Británii, Itálii, ba i proti Belgii a Československu, ale ponechal nezměněna místa, v nichž ohlašuje nesmířitelný boj o polské Slezsko a o koridor. Zkrátka: Německo nevynechá ani jediné příležitosti, aby nezdůraznilo, že jeho smířlivý postup v polské politice jest jen dočasný — kdežto Polsko vůbec nedává najevo, že počítá s touto skutečností. Právě naopak: přizpůsobuje svou propagandu hitlerovské ideologii, navazuje úzké styky s Maďarskem, odcizuje se západu a Československu.

Polský režim spjal svůj osud s německou zahraniční politikou újeji, než bylo třeba. Nesouhlas polských demokratických stran — jež sdružují nespornou většinu národa s touhle politikou je znám, a pokud to polská censura dovolí, projevuje se zřetelně, kde jen je možno. Prohraje-li Beck svou německou sázku, padne nejen polská vláda, ale změní se patrně i mocenské seskupení polských vrstev. Polskému režimu jde tedy dnes v první řadě o to, aby proti opětovným a rostoucím protestním akcím sedláků a dělníků přesvědčivě odůvodnil nezbytnost autoritářské vlády ve svém státě. Starost o sebezáchovu jest u tohoto režimu zřejmě tak naléhavá, že daleko zastihuje všechny ostatní starosti.

Může nám to býti dokladem, jak v mezinárodní po-

litice někdy ani nejdrastičtější příklady neskýtají poučení dosti názorné. Polští vládcové podobají se v této věci k nerozeznání ministru Dollfussovi z let 1932 a 1933, jenž rovněž s netajeným uspokojením vítal vítězný postup nacionálního socialismu v Německu, jsa úplně zaslepen radostí nad ústupem socialistů a republikánů, kteří v Rakousku tvořili vlivnou opozici a kteří byli ovšem porážkou svých přátel v Říši značně oslabeni.

Z téhož rodu politické mystiky jest stejně Dollfuss, pronášející: „Německý socialism je potřen — Rakousko je zachráněno!“, jako tisk Beckův, když hlásá: „Hitler získal bezprostřední vliv v Podunají — Polsko je posíleno!“ Rozdíl je však v tom, že anšlus náleží už od roku 1931 (a zejména od vídeňských bojů v roce 1934) k politickým realitám, s nimiž se dříve či později počítalo, kdežto na sympatie polské zahraniční politiky k fašismu se v Evropě dosud hledí jako na přechodný zjev. Rakouští diktátoři svému „vítězství“ nad demokraty musili nakonec obětovat i svou samostatnost. Je naléhavě nutno zkoumat, jak daleko je ochoten jíti ve svém „provisoriu“ imperialismus polský.

Cesty polského imperialismu.

Nutno uvážit, že Polsko nebylo ani západem ani Sovětským svazem nikdy postaveno před alternativu, aby se rozhodovalo mezi nimi a mezi Německem. Každý, komu je znám vývoj německo-polských poměrů po světové válce, uvítal naopak s uspokojením, že se vztahy mezi těmito státy uvolnily a aspoň dočasně urovnaly. Vždyť právě na koridor hleděli obránci evropského míru s největšími obavami, a zrovna o tuto otázku ztroskotávaly všechny pokusy o východní Locarno. Polsko mělo a dosud ovšem má možnost, aby svou politiku vůči Německu opřelo o své starší vztahy k západnímu mírovému bloku a případně i o dohodu se Sověty, kterou mu tyto opětovně nabídly. Polská zahraniční politika však zřejmě nehodlá obrodit své demokratické vztahy bez podmínek, a zatím co na německé straně se spokojuje jen draze vykoupeným dočasným klidem, využívá — prozatím jen opatrně — své důležité role v mocenských plánech Německa k tomu, aby od západu vytěžila něco pro své cíle velmocenské a koloniální. Proto řadí se k těm, kdo vznášejí požadavky. Stát, který dosud v historii nejčastěji a nejbolestněji doplatil na revisi, hrozí velmi naléhavě, že se přidruží k revisionistům.

Jedině s toho stanoviska lze také správně zhodnotit polskou politiku vůči Československu, jež se zdá vzdálenému pozorovateli nepochopitelnou, neboť se mu jeví jako sled opětovných československých nabídek, po nichž následují důsledná polská odmítání. Tato odmítání jsou především adresována západním mocnostem. Za podporu Československa chce Polsko od nich odměnu. Touž odměnu, kterou žádá za doplnění smlouvy se SSSR, za dodržování smlouvy s Francií, za odmítavější stanovisko k Německu — odměnu, jejíž způsob vyjadřuje usilovná činnost varšavské Ligy mořské a koloniální, jež jest nepochybně daleko neaktivnější polskou politickou a hospodářskou institucí. Sotva přijedete do Varšavy, objevíte seznam jejích ústředí a odboček na osvětlené střeše nádraží. Na všech veřejných prostranstvích spatříte její naléhavá hesla: „Bez kolonií nebude dokonalého polského obchodu!“, „Dělnictvo potřebuje kolonií pro své osvobození!“, „Budujte polské loďstvo!“, „Usilujte o větší svobodné pol-

ské pobřeží!“, „Potřebujeme nové přístavy!“. Je to usilovná touha po moci, vášnivá až do zaslepenosti. Vůči Československu může ovšem Polsko uplatňovati tyto své směrnice zvláště lacino a bez rizika, neboť má jistotu, že Československo musí mu ve vlastním zájmu zachovati své spojenectví i bez kompensací. Lze však vážně pochybovati o tom, zda toto zahrávání si se spojenectvím je účelné a prozíravé vůči západu.

O neodkladných úkolech vnitropolitických.

Především jde o to, zda polská vnitřní síla hospodářská i politická je vůbec dosti silná pro takovéto pokusy. Je známo, že po převratu měli francouzští kapitalisté v polské investice větší důvěru než sami Poláci a že tedy průmysl je tu dosud ze značné části ve francouzských rukou. Polský obchod je ze tří čtvrtin v rukou židovských, a Poláci se již po léta přičiňují ze všech sil, aby tito držitelé hospodářské moci se necítili Poláky. Polský dělnický proletariát je sdružen v ostře opozičních socialistických stranách, proletariát zemědělský v opoziční straně Witosově. Střední stav tvoří více než dvacet politických stran a skupin, jež rovněž jsou vesměs v opozici. Inteligence — mimo státních úředníků a část samosprávné byrokracie — tíhne k nově založené opoziční demokratické straně Paderewského, k níž se blíží rovněž legionáři pod vedením generála Hallera a hornoslezští vlastenci Korfantyho. Opírá se tudíž polská vláda jediné o bodáky a o vzájemnou nesnášenlivost polských stran, jež se vyčerpávají bojem mezi sebou. Všechny důležité polské úřady a instituce jsou buď ve vojenských rukou nebo pod rozhodujícím vojenským vlivem. Nekompromisní národní politikou zahrnala vláda i představitele menšin do opozice. Jak závažná je tato okolnost, vynikne, uvědomíme-li si, že v téměř všech pohraničních okresech polských mají — i podle usměrněných polských statistik — menšináři majoritu. Na příklad v Polesí mají Poláci jen 14.5% všeho obyvatelstva, na Volyňsku 16.6%, na Stanislavsku 22.4%, v Tarnopoli 49.3%. Jen nepatrnou většinu mají ve vojvodství vilenském (59.7 proc.), lvovském (57.7%) a novgorodském (52.4%). Polská autoritářská politika přetrhala za poslední léta všechny vztahy, které polská demokracie od Paderewského a Witose pracně s polskými menšinami navázala.

K tomu přistupuje ještě další vážný nepřítel: bída a analfabetism. V Polsku je dosud tak značný nedostatek škol a učitelů, že každý rok se nedostane přes milion dětí do školy. Třídy o stu žácích nejsou tam zvláštností. Bída, jakou u nás známe jen na nejvýchodnějších podkarpatoruských vesnicích, jest obvyklým zjevem v celé řadě polských vojvodství. Nejsou tam řídkým zjevem trhy se záplatovanými hadry, rozbitými a zase spravenými hrnci a s podobným podivným zbožím.

V téhle zemi, v níž je nedostatek silnic, železnic, průplavů a řady jiných nezbytností pro hospodářský rozvoj, lze ovšem očekávati neobyčejný rozkvět, až se podaří získat dosti prostředků a sil k využití jejích neobyčejných možností. Zatím však je tu i jen problém motorisace otázkou vzdálené budoucnosti, neboť na př. ve Vilně, jež má 250.000 obyvatelů, jest celkem — 40 osobních aut!

Je nepochybné, že na své cestě za vytoženým velmocenským postavením bude musit Polsko odstranit nejdříve tyto vnitropolitické a hospodářské překážky

dalších životních předpokladů, a pak teprve přijdou na řadu otázky evropské politické prestiže a výboj s úsilím o kolonie.

Z á v ě r.

Gdánsko jest pro Polsko ztraceno již docela a stejně v Klajpedě Němci sotva ustoupí před polským nápor. Západní velmoci a Sovětský svaz dnes již správně a přesně hodnotí motivy polské politiky a předem dobře vědí, že se k nim Polsko po skončení německého provisoria vrátí. Je ovšem pochybné, že se Polsku podaří touto cestou na velmocích něco vynutit; zato chvíle, kdy mohlo Polsko — opřeno o evropský mírový blok — žádat po Německu zajištění svých hranic, nenávratně unikají a naděje na východní Locarno se znovu ztrácí na dlouhou dobu. Tentokrát převážně vinou Polska. Československo trpělivě vyčkává změny objektivní evropské situace a posuzuje zejména polsko-československý poměr ne jako lokální záležitost, ale v rámci onoho polského klíčování mezi dvěma evropskými bloky, z něhož chce dnešní polská zahraniční politika za každou cenu těžit.

Bylo by zajisté zbytečno zdůrazňovati, jak upřímně a opravdově si přeje Československo spolupráce s polským národem. Československá politika dosud důsledně spatřuje v mezinárodním posílení svých vlastních zájmů i posílení zájmů polských a (nezatížena doktrínami) střízlivě posuzuje, čím jsou oba státy stejně ohroženy. Zatím co bulvární a provinční polský tisk nerušeně konstruuje nevěcné a pošetilé teorie o tom, že Polsko posíleno Německem, se chystá na výboje na naše území, a zatím co si zabezpečuje své německé hranice časově omezenými a nedodržívanými dohodami — vzrůstá mezi Polskem a Československem hospodářský styk (a zejména též československý průvoz přístavem Gdyniou a koridorem) tak, že za rok 1937 stouply hospodářské styky polsko-československé proti roku 1936 o plných čtyřicet procent. I tato okolnost nepochybně přispěje v obnově vzájemného sblížení.

do ba a lid é

Jiří Horák:

Ružomerské podhradí

Tam, kde se koleje košicko-bohumínské dráhy setkávají s úzkým pruhem oravské lokálky, začíná nejen překrásný kraj, vybíhající na východ k Tatrám a na sever k polským hranicím, ale otevírá se i krajina, která je vlastně tradičním lénem Andreje Hlinky a jeho ľudové strany. Koleje oravské dráhy a tok řeky Oravy ukazují cestu k chudým oravským vesnicím, zapadlým do lesů — rychlík k Ružomberku běží podél Váhu, který zúrodňuje celé údolí a dává vyrůst továrním komínům. Orava — to je kraj „za chrbtom pána boha“ (jak říkají šťastnější obyvatelé kolem Váhu), kraj s rozlehlým lesním bohatstvím, ale s políčky jako dlaň. S polské strany duje severák, pšenice a žito rostou jen vzácně, hlavním produktem jsou brambory, oves a ječmen. A ovšem — lesy. Celá Orava nemá ani jedinou větší továrnu, jen pily a kamenolomy, jen mýtiny a hubené louky na kamenitých svazích. Koleje oravské lokálky spojují se světem

jen malý výsek tohoto kraje, pro větší část zbývají pouze bídné okresní cesty a pěšiny. Byl to odjakživa jeden z nejhudších a nejzaostalejších krajů Slovenska, skutečný protiklad liptovského souseda. Tvrdý kraj a tvrdí lidé, zaklínění do hor. Jednotlivá krajina s obyvatelstvem vesměs katolickým a s lidem nábožným. Velmi nízká kulturní úroveň — a alkohol, to jsou dvě metly zdejšího kraje. V oravských vesnicích se ještě udržel selský šat, který je o kus dál, v liptovském kraji, už vzácností. V dolním Liptově vyrostly již před válkou velké průmyslové podniky, zedníci jezdili odtud do světa a oni to vlastně byli, kteří vystavěli skoro celou moderní Budapešť, v údolí Váhu dozrává i pšenice a žito, zde byl život vždycky bohatší a rušnější. Ať už je však geografický a hospodářský rozdíl sebe větší, přece jen mají tyto kraje dva společné rysy: Orava i dolní Liptov jsou veskrze katolické a tvoří od začátku našeho století neporušenou doménu hlinkovskou. Tady se odehrávaly před válkou nejprudší politické boje proti maďarskému režimu, zde bylo nacionální vědomí živé a citlivé i v nejhroších dobách a tady se rodily politické kampaně ľudové strany i po převratu. Před válkou Černová a Lúčky, kde katolíci vypověděli církevní vrchnosti poslušnost, přestali chodit do kostela a nedávali pokřtít děti jenom proto, že biskupský úřad chtěl přeložit na jinou faru slovenského kněze — po převratu Ružomberok, hrad, ovládající všechn život rozložitého podhradí.

Když náš vlak vyjel z kralovanského nádraží, vypukla málem bouřlivá hádka pro několik slov prosté české ženy, která nebyla nijak zle míněna. Stála u okna, dívala se na políčka a na dřevěné chajdičky a nahlas žasla, jak že tady mohou lidé žít? Myslela to docela dobrácky, ale už bylo zle. Oravským chlapům v soukenných nohavících se zajiskřilo v očích. Vycítili přezírání a netaktnost, okamžitě byli ve střehu, nic nevysvětlovali, ale tvrdě se ženy tázali, proč sem tedy jede, „proč si nezůstanou Češi v Čechách“ a netrvalo to ani chvíli a už padlo slovo — a u t o n o m i e. Lidé to tu říkají nejen jako politické heslo, ale jako víru, že by pak těžký život měl rázem lepší a vlídnější tvář. Možná, že tito muži poslouchali v prvních popřevratových dnech Andreje Hlinku, který stál na ověčené tribuně, a že si ještě pamatovali jeho věty: „Koho jsou tyto lesy? Vaše jsou! Koho jsou tato pole? Vaše jsou! A kdo tu bude pánem? Vy budete!“ Chudému člověku, který se rve se životem, živly i myšlenkou, přinášejí tyto kouzelné formulace konkrétní představy. Bolest ze ztracené iluze je pak tím větší, čím byla iluze mlhavější.

Když první řečnické vlny opadly, nastala složitá skutečnost. Proč se iluze nesplnila? šeptalo se lidem. „Protože rozhodují Češi a Slováci nemají autonomii.“ Říkali to všichni, kterým dělný člověk naslouchal: kněz i pan učitel, starosta i prodávač v konsumu. Prostý člověk neuvažoval, co je to kulturní samospráva, nemyslí ani dnes, co znamená rozšíření legislativní pravomoci zemského zastupitelstva, neláme si hlavu úvahami o odstranění mnoha hospodářských bolestí, neví mnoho ani o požadavku vtělení pittsburgské smlouvy do ústavy, za to však zná kouzelné cizí slovíčko: autonomie. Při tom mu ani na mysl nepřijde, proč je tedy život tak těžký v kraji, který je až do posledního vlákna v ruku ľudové strany?

Doopravdy, jaký je vlastně život v ružomerském podhradí a jaké jsou poměry v kraji, kde je ľudová strana všude pánem?

Dusivé ovzduší.

Jsme v kraji, který měl a stále má velké možnosti rozvoje. Staří maďarští velkostatkáři většinou zapadli, jejich půdu postihla někde pozemková reforma a ostatní statky přešly zčásti do slovenského vlastnictví. Židovští majitelé krčem ustoupili a ustupují slovenským lidem. Skoro v každé vesnici je konsum, který je současně úvěrním družstvem, spravovaným vesměs stoupenci Hlinkovy ľudové strany. Celým krajem probíhá síť ľudových bank, jejichž vzorem je Hlinkova banka v Ružomberku. Členové okresních zastupitelstev jsou také ľudáci. a starostové obecních zastupitelstev jsou také ľudáci. Fary jsou obsazeny spolehlivými podvůdci ľudové strany, a na církevních obecních školách, kterých je tu většina, vyučují učitelé, kteří vyšli z církevních ústavů a mají šmahem legitimaci Hlinkovy strany. Ani mnozí notáři, političtí zástupci okresních úřadů, nezapomínají na členství v ľudové straně nebo aspoň blahovolný poměr k ní. Ružomberok má všude skoro monopolní postavení a vládne kraji téměř autonomně. Vede se lidem pod hradem proto lépe? V dolním Liptově pracují všechny továrny naplno a nezaměstnaných je poměrně málo. Na Oravě nezaměstnaných v pravém slova smyslu vůbec nebylo. A přece je tu život těžký a přidušený — i v těch nejlepších a nejnávštěvnějších vesnicích. Zprávy o velkých událostech ve světě doléhají sem rychle, lidé si šeptají a nezakrývají starost, kterou má dnes každý — ale pravá příčina podivného napětí je přece někde jinde. Na povrchu žije vesnice obvyklým životem, ale pod povrchem se chvěje, navenek je docela přívětivá, ale uvnitř zachmuřená. Ještě nikdy — ani v dobách největších politických a sociálních střetnutí — nebylo v tomto kraji tolik nevraživosti, jako dnes.

Elitní vesnice v průřezu.

Na návsi stojí pěkný kulturní dům s hezkou taneční místností, s knihovnou a šachy, přístup mají sice výhradně členové katolického kruhu, ale ani ti tam nechodí. Na obou koncích vesnice jsou přívětivé hospody s radiem a gramofony. Majitelé jsou — jeden žid a jeden Slovák. Oba naříkají na zlé časy, na lidi, na svět, oba jsou si v tom dokonale zajedno. Proč? Žid vykládá šeptem: bojkotují mne, farář káže lidem, aby nechodili k židovi, ukládá jim to stále a přísně. Za chvíli se dovídáme od Slováka: vesnice je navzájem nevraživá, kam jde jeden člověk, nejde druhý, večer se schází nanejvýš několik mladých řemeslníků a to ještě doma u radiových přijímačů. Dnes je ve vesnici 50 takových aparátů.

Je tomu opravdu tak? Přestal na vesnici samozřejmý sousedský a společenský styk? V „židovské“ hospodě je skutečně podivná společnost. Tři četníci — dva z nich Češi — úředník od dráhy, úředník z velkostatku, dva židovští zaměstnanci z pily, dva zedničtí mistři, židovský lékař — a dost. Hrají karty, a běžný rozhovor prozrazuje, že tvoří stálou společnost, nedobrovolně izolovanou. Občas sem zapadne notář, který se z povinnosti objeví někdy také v druhé hospodě, kde se schází několik místních řemeslníků. Někdy starosta a někdy správce církevní školy.

Ostatní lid zůstává doma. Všechny starosti svého světa připisuje tomu, že Slovensko nemá autonomii. Starý známý, šedivý rolník, naříká na vysoké daně a na obecní přírážky. Je trochu udiven, když slyší, že daňový odhad závisí hlavně na notáři a starostovi a obecní přírážky že zase souvisí s obecním hospodářstvím, o kterém přece rozhoduje zastupitelstvo, v němž jsou právě takové přívrženci ľudové strany, jako je on sám. To by konečně

nebylo to nejhorší, ale loni mu posla prasnice, musel koupit jinou, peníze neměl a půjčil si tedy 500 Kč z konsumu (nikdy neřekne: z úvěrního družstva). Teď platí 7% úroků. Je zaražen, když mu připomínáme, že i ve správě úvěrního družstva jsou jeho nejbližší političtí přátelé. Co dělají synové? Jeden je doma i se ženou, pracuje v ružomerské továrně, a víte, kolik dostává denně, milý pane? Osmnáct korun, jen si to představte, může z toho se ženou žít? A vychodil dvě měštanky. Podívejte, jak si tu žijí čeští četníci, ti si chodí do hospody a vypijí denně dvě piva. Proč nemá syn větší mzdu? Kdo mu ji má dát? Otevírá oči úžasem, když se dovídá, že továrna je ve skutečnosti vlastnictvím ľudové banky a že má každý rok statisícové zisky. Co dělá mladší syn, který chodil čtyři roky do gymnasia? Ten je u finanční stráže a vede se mu docela dobře.

Pozdě večer se rozpovídá u vína starý kamarád, který je teď správcem církevní školy. Je zatrpklý, a jeho dřívější zápal pro osvětovou činnost zchladl téměř docela. Vzdal se správy knihovny v kulturním domě, protože měl neustálé potyčky s farářem. Odešel z výboru úvěrního spolku, protože prosazoval, aby se snížil úrok z půjčených peněz na 6%. Přestal pořádat divadla a přednášky, protože mu každá vynesla výtky, že temata nejsou dost „výrazná“. Teď učí už jenom rolníky pěstovat ovocné stromy a několik mladších mužů učí hrát na housle. Zdarma a rád, ale neví, jak dlouho? Zatím cvičí ve škole, ale farář, který je vlastně jeho představeným, již prohlásil, že škola není místo pro takové schůzky. Snad to není tak zlé, pochybujeme, snad je to jenom výjimka, ale správce školy se usmívá: byl už na devíti místech a jen jednou měl představeného, který měl lepší porozumění. „Mohli bychom dělat zázraky,“ ujišťuje, „kdyby všude a ve všem nerozhodoval příkaz a zájem ľudové strany.“ Patrně má pravdu. Žije ve vesnici, kde už dnes skoro všichni slovenští mladí lidé mají aspoň čtyři měštanky, kde již není ani jediný dřevěný domek, kam dochází denně čtyřicet výtisků novin a kde je 50 rozhlasových přijímačů. Od politické správy až k nejmenší hospodářské věci — všechno ovládá ľudová strana. A přece — či snad právě proto? — je život svízelný, lidé zakřiknutí, vesnice zatrpklá a rozeklaná a kulturně jalová.

Zapadlý kraj a zapadlý lid.

Vítr, který vane nad liptovským krajem od Ružomberoku, je pouhou předzvěstí vzdušného tlaku nad Oravou. 67. pluku c. k. armády říkali kdysi „špiritusregiment“, protože se skoro celý skládal z oravských mláďenců propadlých alkoholu a podlomených tělesně, i když nosila pušku postava, která vyrostla v oravských lesích jako jedle. Mnoho se od těch dob v tomto směru nezměnilo — kde je bída velká a drásavá, tam se vždycky daří skutečnému alkoholismu. Od jara do jara a od svítání do tmy pracuje oravský člověk v lese a na poličku, které vydá jen ovesný chléb, brambory a zelí. Jediným dnem odpočinku je neděle, vyplněná dopolední návštěvou kostela a večerem v hospodě. Ve 12 vesnicích, kterými jsme prošli, nenašli jsme jedinou knihovnu a v krčmách žádný časopis, který by si oravský člověk mohl přečíst. Tím více je nápisů, které upozorňují, že se nesmí denaturovaný líh upravovat k pití. To, co napsal dr. Hálek o obyčejném životě na Kysucích, platí s nepatrnými obměnami také pro Oravu.

Celý kraj je bolestně zanedbaný. Cesty — okresní a obecní — jsou v katastrofálním stavu, v lidských příbytcích schází většinou nejprimitivnější hygiena, a

tam, kde stáť neprispěl nebo nezařídil stavbu církevní školy, neliší se ani škola od nízkých a tmavých sel-ských chalup. Když jsme se vyptávali, kdy tady bylo nějaké divadelní představení nebo nějaká přednáška, hle-děli na nás lidé užasle. Jednou by už stálo za to vydat statistiku o tom, jaká je v tomto kraji úmrtnost ko-jenců, jaký je procentový poměr negramotnosti k ostat-ním krajům středního Slovenska, kolik se čte a jaké je zadlužení oravských rolníků. Židovští krčmáři byli mistři svého řemesla, ale tam, kde již ustoupili — a takových míst je mnoho — našli učelivé následovníky. Finanční a úvěrový život kraje ovládají hlinkovské ľudové banky, a je-li někde na Slovensku oblast, spoutaná úrokovým nevolnictvím, pak je to Orava. Ani v jedné vesnici jsme nenašli staršího člověka, který by předplácel nebo pra-videlně kupoval noviny, leda faráře, učitele, notáře, na-nejvýš ještě starostu. Nechodí sem ani hlinkovský tisk, samu autonomistickou propagaci obstarávají výmluvní kazatelé. „Nad tímto krajem nebdi vysoká věž oravské-ho hradu, ale ľudová banka v Námestově a okresní se-kretariát ľudové strany“ — řekl rozvážně úředník berní správy, který se dosud ubránil nátlaku prostředí.

„Pán můj dobrý, čožé my môžeme?“ táže se šedivý oravský sedlák. „Hádam len autonomia pomôže,“ do-dává s těžkým povzdechem, a v tom slovíčku hádam (snad) je všechna nedůvěra a skepse prostého orav-ského člověka, dobrého a statečného, věřícího a posluš-ného, pracovitého a divokého, když smutek a nouze pro-lomí hráze. „Oravské stíny nerostou jen ze zaostalosti a z chudoby celého kraje,“ zdůrazňuje mladý inteli-gentní lékař, který poctivě koná svou těžkou povinnost — „víc je snad udržují lidé, kteří jsou tady vládcí poli-tického, hospodářského a kulturního dění. Zlepšilo se již mnohé, ale stále je to málo, úžasné málo. Říkáte mi tu: „takové lesní bohatství, takový pracovitý a skromný lid a takový nádherný kraj. Pravdu máte. Ale kdo má využít lesního bohatství, když je správa obecních a ur-bariálních lesů prakticky v rukou ľudové strany? Kdo má učit tento lid hospodárnějšímu obdělávání půdy, když je to úkol, který vyžaduje autority faráře, učitele, starosty a všech společně? Tato autorita zde většinou leží ladem. Loni se nám tu objevili první turisté, jako vlašťovky, které věští jaro. Ale prosím vás, který tu-rista se odváží na tyhle silnice autem, a kdo se nepoleká bydlení, které nevyhovuje ani nejskromnějším potřebám? Tam, kde vidíte lepší cesty a nové budovy — už je práce institucí a úředníků, kteří se neleklí průkopnického pos-lání a dali se do práce proti houževnatému odporu ľu-dové strany. V zastupitelstvech se svádí boj o každou korunu. „Až přijde autonomie“ je universální recept. Jaké by to teprve bylo, kdyby opravdu byla? Pravda, všelicos se změnilo k lepšímu. Tu a tam máme lepší cesty, negramotných je méně, alkoholismus povolil, mla-dá generace se začíná učit, vyrostly nové budovy a všeli-cos je lepší, ale pane bože na nebi“ — vykřikl náhle tento dobrý katolík — „kde bychom už byli, kdyby-chom tu plných dvacet let neměli monopol ľudové stra-ny a kdyby ľudová strana dělala trochu jinou politiku!“

Cesta k východisku.

Nad Kralovany, kde se košicko-bohumínská dráha setkává s oravskou lokálkou, fičí ještě zimní vítr a při-krývá kraj na východ i na západ sněhem. Silnice se roz-bíhá k východu i k západu, k průmyslovým střediskům i k vesnicím, kde jsou radio, telefon, noviny a kino, auto a stroje věci dosud neznámou. Tu i tam žijí pilní a se-

bevědomí Slováci, kteří již dvacet let tvoří nejbližší, nej-celistvější a dosud nezviklaný tábor, o kterém štáb ľu-dové strany prohlašuje, že stojí do posledního muže pod autonomistickým praporem.

Není to nadsázka ani ružomberské velikášství. Pro liptovského a oravského člověka je autonomie konkrétní, životní pojem, v kterém krystalisuje všechna jeho touha po společenském a nacionálním vzestupu a hlavně po odstranění zlých a tíživých věcí, ať už se s nimi setkává v politice, v existenčním boji nebo tam, kde je dotčen jeho národní a náboženský cit. S každým kouskem ná-pravy rozptyluje se mlhavost pojmu, který je ve své ce-listvosti zatím magický — ale v jednotlivostech prostý a konkrétní. Tak musíme rozumět liptovskému a orav-skému lidu, když odpovídá na manifestacích ľudové strany na sugestivní otázku: „Chcete autonomii?“ Ti zkušenější se již zneklidňují povážlivou politikou ľudové strany, ale i ti nejdůvěřivější říkají v rozhovoru jako nejsamozřejmější věc na světě: „viete, v našej re-publike je to tak...“

věda a práce

Ing. K. Doberer:

Vojenské vzducholodi

Příspěvek k otázce: Proč nechtějí dodat Spojené státy helium pro obrovský německý zeppelin?

Po katastrofě „Macon“, který byl poslední velkou vzdu-cholodí americké armády, dosadil president Roosevelt v březnu 1935 zvláštní výbor, složený z vědeckých odbor-níků, inženýrů a leteckých důstojníků. Výbor měl ještě jed-nou zásadně prozkoumat, dají-li se takové vzducholodi použít pro vojenské účely. Po desítiměsíční práci došla komise k zá-věru, že takticky mohou vzducholodi prokázat za války cenné služby ve dvou případech.

Odborníci prohlásili, že se vzducholodí hodí především pro výzvědné lety podél pobřeží a pro zjištění ponorek a mi-nových polí. Druhý bod dobrozdání zdůraznil tutéž výhodu a přidal ještě, že se vzducholodi hodí pro bezpečné vedení válečných lodí a parníků, dopravujících vojsko.

Tyto první dva body dobrozdání přijaly úřady, odpovědné za zbrojení, se souhlasem. I když veřejnost nemohla spatřo-vat ve zprávě odborníků přímé odmítnutí stavby obrovských vzducholodí, znamenalo dobrozdání přece jen naprostý odpor proti velkým zeppelinům, protože stanovilo hlavně dva úko-ly, které mohou splnit úspěšně malé vzducholodi. Vojenská prakse Spojených států potvrdila pak tento názor dokonale.

Malé, ale bezpečné.

V době, kdy američtí odborníci již vyslovili svůj názor, dostala německá továrna Speyer soukromou americkou ob-jednávku, znějící na deset polotuhých vzducholodí podle vzoru německého typu M 4. Tento typ byl 110 m dlouhý, 23 m široký a 20 m vysoký. Do vzducholodi se vešlo dvacet tisíc krychlových metrů plynu. Tento polotuhý typ M 4 je zájí-mavý také tím, že sloužil za vzor nejuspěšnější sovětské vzdu-cholodi W 6, která se liší jenom poněkud nižší stavbou. Sovětská a americká zkušenost dokázaly, že polotuhé vzdu-cholodi nesmějí mít větší obsah než dvacet tisíc krychlových metrů. Zmenšení jejich prostorového obsahu o polovinu nebo na čtvrtinu umožňuje stavbu malých vzducholodí, které mají sice menší pracovní pole, zato však nejvyšší možnou bezpeč-nost. Tyto malé vzducholodi staly se nyní hlavním typem

amerického námořnictva. Společnost Goodyear dokončuje právě stavbu dvou nejmodernějších malých vzducholodí — jedna má pouze 3.500 krychlových metrů a druhá 11.500 krychl. metrů.

Nezranitelné i bez pancéře.

Tyto malé typy vzducholodí jsou velmi cennou složkou americké armády. Pro některé úkoly jsou vůbec nenahraditelné. Staré modely konají věrně službu, i když továrny dodaly už nové typy, a proto se objevují občas nad americkými přístavy celé smečky vzducholodí.

Malé typy nahrazují číhajícímu loďstvu především zrak. Protože se dívají s vysoka, vidí hluboko pod hladinu moře. To, co považuje pozorovatel na palubě válečných lodí jen za šedozelené hříbety vln, je pro vzducholodí průhledným sklem. Letadlo musí stále kroužit a hltá benzín, ale vzducholodí leží líně ve vzduchu nebo se vznáší proti větru s motorem, který pracuje jenom napolo. Vzducholodí nejsou pouze zrakem loďstva, ale jsou také nejnebezpečnějším nepřítelem ponorek. Letadlo musí provádět obtížné manévry, musí kroužit a zbavuje se těžce nákladu pum, ale vzducholodí sleduje ponorku vytrvale a vrhá pumy na cíl mnohem jistěji. Vzducholodí není slepá ani vůči minovým polím. Vidí již z dálky černá tělesa, která kotví pod hladinou, a svěří-li se loď vedení vzducholodce, může plout bezpečně přes minové pole. Můžeme dokonce předpokládat, že malé typy vzducholodí dovedou miny ničít. Buď je přivádějí k výbuchu pumami, které pronikají do hloubky, nebo je odtrhávají ze zakotvení ocelovým lanem, které vlekou mezi sebou dvě malé vzducholodí. Právě tato práce, kterou konají obyčejně minoborci, vyžaduje velmi mnoho obětí na životech a na materiálu. Dostačující počet malých vzducholodí mohl by proto vyřadit do určité míry sebevražedné bedny, jak se minoborcům říkalo za světové války.

Dva krát bez vlády ve vzduchu.

Chápeme dobře, že malých vzducholodí nelze používat v oblasti, kde nepřítel ovládá vzduch a snadno může zničit malé typy bojovými letadly. Jsou jen dva velké státy, kterým už zeměpisná poloha zaručuje, že nepřítel neovládne jejich vzdušné moře bez velkého pozemního vítězství; jsou to Spojené státy a sovětské Rusko. Oba tyto státy mají rozsáhlá pobřeží, která leží mimo dosah letadel, ale mohou být ohrožena ponorkami. Pro takové oblasti hodí se malé vzducholodí výborně, a není proto náhodou, že malé typy vzducholodí vyrábějí hlavně tyto dva státy. Zatím co se Spojené státy omezily moudře na stavbu typů s 5000 a 10.000 krychlov. metrů, je sovětské Rusko ještě dále ochotno platit za vyučnou. Sovětský svaz pokouší se stavět jednak miniaturní vzducholodí, které mají pouze 800 krychlových metrů a v gondole tři muže, motor o 30 PS — jednak svádějí rekordní možnosti konstruktéry k tomu, že se pokoušejí překročit hranici 20.000 krychlových metrů. Poučením mohl by být osud vzducholodí SSSR W 6, která dosáhla světového rekordu a zašla pak zepelinovou smrtí, zatím co nejstarší a nejprimitivnější vzducholodí W 1, která má jen malý obsah, koná dosud službu. Je naděje, že dobré zkušenosti, které sovětské Rusko udělalo s typem W 8, dají podnět k seriové výrobě vzducholodí s obsahem 10.000 krychlových metrů.

Létající plynový kotel.

Tyto skutečnosti naznačují jasně, že jediná země, která ještě stále staví obrovské vzducholodí, činí tak patrně z umíněnosti nebo předpojatosti, ale má při tom jistě pokojný úmysl. Ani v Německu nepochybuje nikdo, že obrovský zepelin je v době létajících pevností, protiletadlových děl na-

prsto nevhodným válečným nástrojem. Obrovský zepelin je v pravém slova smyslu mírovým dílem, a každý odborník, který sleduje vývoj transatlantické letecké dopravy, ví velmi dobře, že takový zepelin nebude ani obchodně rentabilní, vždyť jeho rychlost je malá a vyrovná se jen rychlostím. Ale to je právě to, co Američané považují za příliš mnoho. Nemohou pochopit, že by Němci stavěli takové obludy jenom ze žertu a že by lehkomyšlně upustili od stavby malých vojenských vzducholodí, s kterými měli po válce nejlepší zkušenosti. Zde začíná počítat americká tužka. Německo se prý vzdalo stavby válečných vzducholodí, pro které by Amerika nedodala podle zákona ani krychlový metr helia, ale staví zato obrovskou obludu, která se snad hodí ještě lépe pro propagační účely, a namlouvá nám, že takový létající heliový kotel musí mít samozřejmě i zásoby.

Německo nechce zaručit, že jednoho dne nenaplní naším heliem — říkají si Američané — jiné typy vzducholodí. Americká tužka počítá: 19.7 milionů krychlových stop helia, které Německo objednalo, znamená takové množství, že by stačilo naplnit tři obrovské zepeliny typu LZ-30, nebo také padesát šest vojenských vzducholodí normálního typu.

Afrika a Asie.

Plukovník Breithaupt z německého ministerstva letectví prohlásil, že doprava vzducholoděmi je pro Německo otázkou nacionální prestiže. Potřebujeme trochu víc plynu, kterým se vzducholodí naplňují — říká dr. Eckener, objednáva je helium pro tři obrovské zepeliny. Po těchto prohlášeních byly americké vojenské kontrolní úřady ochotny dodat německému zepelinovému rejdářství takové množství helia, které by stačilo pro padesát až sto vojenských vzducholodí.

Klademe si otázku, jak mohou být německé vojenské vzducholodí použity. Důležitým polem jsou koloniální podniky v Africe. Zejména v době deště může se zásobovací organizace opírat o pomoc vzducholodí. Začátkem r. 1936 připravilo italské velení velký plán pro použití malých vzducholodí, který byl pak zbytečný, když se habešská fronta rychle zřítila. Pro německé podniky v Africe, ať už spolu s Itálií nebo bez ní, jsou vojenské vzducholodí bezpochyby velmi vhodné.

Nemusíme zkoumat, jak si představuje Německo výpad přes Ukrajinu. Je pravděpodobné, že směrem k sovětskému Rusku a k Asii počítá strategie a taktika i s použitím menších válečných vzducholodí. Ať tak nebo onak — Amerika musí uvážít, má-li zájem na německých vzducholodích, naplněných americkým heliem, které by mohly operovat v Asii proti Rusku a v Africe proti Francii a Anglii.

dopisy

K čemu je komunistická strana?

Vážený pane redaktore,

když jsem četl v „Přítomnosti“ „dotaz prostého člověka“, který nemůže pochopit, proč vlastně existuje komunistická strana, byl jsem zvědav, co na to Karlín odpoví. Straně, která ví a může veřejně říci, proč tu je, by přece stačilo dvěma, třemi větami zopakovat programové cíle a vysmát se naivnímu tazateli, který je nezná: hle, proč tu jsme.

Nic takového „Rudé právo“ neučinilo. Vynadalo Peroutkovi, ale o smyslu existence KSČ. pomlčelo.

Kdysi odpověděl posl. Gottwald ve sněmovně na dotaz, proč stále jezdí do Moskvy, proslulým výrokem: „Jezdím se tam učit, jak vás, buržojo, lépe zardousit!“ Bylo to hrubé, ale mužné.

Dnes však už „Rudé právo“ na dotaz, proč KSČ. existuje, nemůže odpovědět: aby svrhla kapitalismus. Neboť to jednak není pravda a jednak to není taktické. A tak to vypadá, jako by ústřední orgán opravdu nevěděl, proč strana existuje.

Ale její existence ovšem smysl má, jenže jiný, než ten, k němuž se veřejně hlásí. Ani jedince nemůžeme posuzovat jen podle toho, co o sobě sami říkají, tím méně politické strany. Proto nás nezmylí, představí-li se nám KSČ. jednou jako „strana dělnické třídy“, po druhé jako partaj „všeho pracujícího lidu“ a po třetí jako obráncyné „všech tříd“ a „celého národa“. Její praxe nám totiž ukazuje, že se zastává jediné zájmu a poslouchá jediné rozkazů vládnoucí vrstvy sovětského státu.

Kdysi — za Leninových dob — byla nejvyšším cílem vládců Kremlu světová sociální revoluce; pro ni byli i vůdové KSČ. a v tom se jejich politika kryla s přesvědčením revoluční části naší dělnické třídy, té části, která chtěla socialistický převrat. Dnes — za Stalina — má vládnoucí vrstva SSSR jen jednu starost, totiž, udržet své panství v Sovětském svazu. Tu dříve opustili revoluci i vůdové KSČ.

Kdysi vedla komunistická strana Německa dost vášnivou kampaň proti plebiscitu, jímž chtěli hitlerovci svrhnout tehdejší pruskou sociálně demokratickou vládu Braunovu. Najednou přišel rozkaz z Moskvy k plebiscitu se připojit — a za tři dni obrátila strana na čtyřáku. Z hnusného „hnědého“ Volksentscheidu stalo se rázem slavné „rudé“ hlasování, a kdo se obratu postavil na odpor, byl „sociálfašista“ a „trockista“. Ale nestavěl se na odpor skoro nikdo: strana o statisících členů uposlechla rozkazu a udělala za 24 hodin obrát o 180 stupňů jako jeden muž. Jak skvěle vychovali Stalinovi stoupenci německý lid pro hakenkreuzlerský Kadavergehorsam a vůdcovský kult!

U nás tehdy karlíňští vůdové nazývali Masaryka hlavním fašistou a „sociálfašisty“ označovali za svého úhlavního nepřítele, Malypetrovu vládu považovali za fašistickou diktaturu, a kdo chtěl jednotnou frontu se sociálně demokratickou stranou, byl u nich ohavný zrádce. To všechno dělali ještě dva roky po Hitlerově převratu v Německu; změna jejich politiky se nedatuje od změny situace, nýbrž od moskevského rozkazu. Na tento rozkaz a až do odvolání jsou teď obránci demokracie a vlasti. A kdyby Stalin přikázal — uzavřev třeba dohodu s Hitlerem — budou komunističtí vůdové zase republiku bourat.

Tazatel v „Prítomnosti“ se mýlí, domnívá-li se, že jsou vůdové našich komunistů pro česko-sovětskou alianci stejně jako většina ostatních českých stran. Oni jsou pro ni jinak. Jiné české strany jsou pro takový spolek se stanoviska Československa; kdyby se to ukázalo pro ČSR výhodnější, byly by i pro jiné spolky. Karlíňští páni jsou však pro česko-sovětské spojení se stanoviska SSSR; neváhali by jít za Stalinem ani tehdy kdyby změnil politiku a uzavřel proti Francii a Československu spolek s Německem. Že by je ovšem v takovém případě opustili dělníci, to je jiná kapitola. Dělníci však karlíňský aparát neživí.

Dnešní KSČ. hájí tedy jediné zájmy sovětské vládnoucí vrstvy; tvrdí však, že jí leží na srdci jen zájmy lidu, republiky a demokracie. Z tohoto postavení plyne dvojaká politika.

Denně se KSČ. dušuje, že to s vlastní a demokracií myslí upřímně; svým straníkům však sekretáři potají naznačují, že to je „jen taktika“, česky řečeno, podvod.

A teď co je pravda? Napaluje vedení komunistů buržoasii nebo radikální živly v řadách svého členstva?

Na to nelze dát jednoduchou odpověď.

V jednom ohledu jsou dnes komunisté k buržoasii opravdu upřímní: nemíní se dotknout soukromého vlastnictví. Kapitálu od nich opravdu nic nehrozí. Dokázali to činy ve Španělsku, kde se proti heslu socialistické revoluce postavili za pouhou „obranu demokracie“. Ostatně se i ve Francii ukázalo, že komunisté nejsou medvědi, spíše Vaškové v medvědí kůži. Postavili se od počátku proti „strukturálním reformám“, to jest socializačním pokusům, které měli v programu socialisté, odhlasovali devalvaci a nezkrivilí pověstným „dvěma stům rodinám“ na hlavě ani vlásek. A vyčerpávali se u nás „třídní boj proti velkokapitálu“ kromě trochy pokřiku v novinách zdvořilým dopisem, kterým redakce „Rudého práva“ navrhuje dru Preissovi, aby se Živnobanka dobrovolně vzdala poloviny svých zisků, nemá se velkokapitál s této strany věru čeho bát.

Znamená to však, že komunisté se stali upřímnými obránci toho, čemu dříve s opovržením říkali „měšťácká demokracie“?

Ne. Neboť k této měšťácké demokracii patří také ještě jakési občanské svobody a lidská práva. A těmto svobodám jsou vůdové komunistů nebezpečni ne méně, nýbrž snad více než kdy jindy.

Podívejme se do Španělska, neboť je to jediná země, kde sekce Kominterny má dnes vliv na vládní záležitosti. Protivníci stalinovských metod jsou ve vládním Španělsku bezprávní. Jsou po tisících zatýkáni, jsou vězněni v privátních vězeních, jež si v řadě měst zařídila komunistická strana a nad nimiž nemá vláda žádnou moc, desítky jich byly uneseny a zmizely beze stopy. Komunisté si úplně ochočili policejní aparát a dělají si, co chtějí. Ministři mnohokrát oficiálně přiznali, že jsou bezmocní. A kdykoli se chtěli postavit na odpor, přestaly — i v nejkritičtějších okamžicích — sovětské dodávky.

A čtete u nás „Rudé právo“. Dobrých padesát procent jeho obsahu je vyplněno denunciacemi: zavřete toho, propuste z úřadu onoho, ať si úřady všimnou tuhletoho, ať sociální demokracie vyhodí Stivína, kdo ví, v čí službách je Peroutka — — — od začátku až do konce denunce a volání policajta. To je strana zatím bezmocná, která smí policajta jen volat — co kdyby směla policajtem disponovat! To by byla „svoboda“ a „demokracie“!

Lidé, kteří si váží „měšťácké demokracie“ ne proto, že je jejím hospodářským podkladem kapitalistické soukromé vlastnictví, ale proto, že v ní má občan jisté svobody a práva, mají všechny příčiny, aby se měli před komunisty na pozoru. Nejsou-li dnes nebezpečni kapitálu, jsou tím nebezpečnější tomu, co si představuje prostý člověk pod pojmem demokracie.

A je-li dnes KSČ. veličinou bezvýznamnou, mohou nastat doby — řekněme rovnou: válečné doby — kdy se stane silou, jejíž vliv bude růst každým ze zahraničí dodaným letadlem a tankem. A pak by se upřímnému demokratu mohlo stát, že by někde v privátním vězení KSČ. pozdě pochopil, k čemu že tu je dnešní „komunistická“ strana.

Komunista.

1.500.000.000 Kč

Los třídní loterie potírá pessimismus
vyplatila státní pokladna jeho výhercům!

UKOLĚBAVKA

Již dlouho bydlí v lesním
Podivuhodně sladce krápe došl
stromě včela,
meď.
Života mého světlo, poklade
srdce mého,
spi, miláčku můj, neplač přec!
Podivuhodně sladce krápe došl
meď;
Geruda mocný jej zachycuje,
Spi, miláčku můj, neplač přec.
Ukolébávají tě všechny matky tvé.

Geruda mocný jej zachycuje,
Vysoko v letu mračny nese jej.
Ukolébávají tě všechny matky tvé;
Spi, miláčku můj, zlaté srdce mě!

Ukázka z poesie primitivních
národů, Malajsko. Z právě vyšlého
trojčísla 3/5 Života.

NOVÉ KNIHY

**F. J. C. HEARNshaw: VÝVOJ
POLITICKÝCH IDEÍ.** F. J. C.
Hearnshaw, člen Královské ko-
leje a em, profesor dějin na lon-
dýnské universitě podává tu v de-
síti kapitolách přehled o vývoji
politické filosofie, jak se ve své
ryzí podobě zrodila v pátém století
před Kristem v Řecku, kde byla
první a systematicky formulována
a vybudována Sokratovým žákem
Platonem. Od Platóna a Aristotela
z Recka vede vývoj do sousedního
Říma, kde epigoni obou zaklada-
telů politické filosofie pokračují
jako stoikové a epikurejci. V říši
římské dostala se nauka o politice
z císaře Konstantina pod vliv
křesťanství a tím i do zásadního

Věda národní a mezinárodní

Za dávných dob bylo možné, že jediný člověk zvládl celou
tehdy známou vědu. Tenkrát se mohli vyskytovat polyhistorové
a pansofové. Dnes neobsáhne jeden člověk ani jediný vědní
obor tak, aby jej znal všecek a dopodrobna. Ani celé lidstvo
si nemůže troufat, že by svým vědeckým poznáním přikrylo ne-
konečnost jsoucna a proto ani jediný národ nevybuduje sám
vědeckou kulturu. Již z té příčiny samotné věda jest a vždy bude
všelidská a tedy nadnárodní, a bude přes místní a časové poli-
tické nálady a činy a přes národní sympatie a antipatie jedním
z velkých a věčných pout lidstva.

J. Bělehrádek (v novém čísle Vědy a Života)

rozporu mezi ideálem a skuteč-
ností, mezi autoritou duchovní a
mocí světskou, kterýžto dualismus
se stal trvalým jablkem svárů i
mezi dědici římské nadvlády, totiž
panovníky a středověkými mysliteli
Svaté říše římské. Odtud přes re-
naissanci a reformaci prochází po-
litická nauka (Marsilius a Machia-
velli, kalvinisté a jesuité), ke kla-
sikům politické filosofie německé,
anglické a francouzské, vyznačené
jmény Hobbes, John Locke, Spi-
noza, Montesquieu, Rousseaux,
Kant atd., aby vyvrcholila ve sto-
letí 19. individualisty, kolektivisty
a socialisty, (Carlyle, James Mill,
Spencer, Fichte, Hegel, Marx, Hu-
me). Předposlední kapitola Věk
přerodu je pak věnována re-
visi marxismu (Karl Kautský, Sydney
Webb a j.) Kapitola závěrečná za-
bývá se pak dneškem a všimá si
souboje demokracie a diktatur.
Stručné biografie a charakte-
ristiky politických myslitelů a
i jejich významných spisů činí
z této knihy důležitou a nezbytnou
příručku k orientaci politicky
a sociologicky hloubajícího čtená-

ře, jemuž podává stručný, ale zcela
informativní přehled politické nau-
ky od jejího vzniku až po naše dny.
Překlad dra Vladimíra Dědka je
pečlivý a jeho poznámky instruktivní.
Studie vychází jako svazek
edice Úvahy a přednášky. Cena
8 Kč.

KRITICKÝ MĚSÍČNÍK. Nové
4. číslo Kritického měsíčníku při-
náší dvě pronikavé i hluboké stati,
jež nám podávají portréty našich
dvoch zvěčnělých kritiků a básníků,
F. X. Šaldy a Otokara Fischera.
Václav Černý v stati „Myšlen-
ka hrdinské osobnosti u F. X. Šaldy
a otázka jeho duchovní pod-
staty“ ukazuje na Šaldu jako na
typ osobnosti především etické a
hrdinské, Vojtěch Jiráček pak črtá
podobiznu neklidného i zvědavého
kritika Otokara Fischera, jenž je
mu zároveň básníkem, jemuž smrt
byla silným hlasem věčného mládí.
Tyto dvě stati jsou výrazně dopl-
něny studií Václava Černého o no-
vém románu Jaroslava Durycha
Masopust a Karla Poláka o nové
knize Jana Čepa Modrá a zlatá.
Vedle toho čteme zde znamenitý in-

B. Mathesius:

FISCHER A DIVADLO*

Divadlo bylo Fischerovi láskou
i osudem. Skoro třicet let jako
kritik, dramaturg, dramatik, pře-
kladatel, redaktor divadelního čas-
opisu, divadelní teoretik i histo-
rik, konečně šéf činohry miloval
divadlo fevnivou láskou ducha ne-
ukojeného a zvědavého, hledal
v něm zakotvení po výpravách do
dalekých kulturních oblastí, radost
a potěšení po tuhé kázní pracov-
ního stolku, konkrétníci po výle-
tech lyrických. „Duše klidná a
plná nepokoje“, tlumený vášnivce
pod maskou lehkonožného básníka,
vtipného glosátora a zahořklého
rezonéra, povaha v podstatě glachá
a do sebe zahleděná, hledal tento
překladatel Goetha a milovník Hei-
na a Villona, pozorně zaposloucha-
ný analytik básníků vnitřně roz-
polcených, problémových a neuza-
vřených v divadle cestu k vlastní
objektivaci, syntésu mezi umě-
ním a vědou, mezi vlastní citovou
náplní a velkými dobovými víchry
ideovými, jimiž se rád nechával
profukovat. Taktoměr nerutnické
doby — tak asi by bylo možno
vyjádřit Fischera divadelní ideal.
Ideal, z kterého mu bylo dovoleno
jen naznačit, co vlastně chtěl. Ne-
byl řezán z tvrdého divadelního
dřeva a neúprosne vzdávit se nejzá-
nějších zájmů a vlivů rozdechralo
mu nervy, složitá a náročná maši-
nerie denní divadelní práce mu
vzala klid. Bojoval — a budil to
řečeno k jeho největší chůle —
jako voják se smrtí v patách. Se
smrtí, o jejíž naléhavosti věděl nej-
líp sám, Snil o novém divadelním
stvárnění Macbetha, o jehož novém
pojetí dovedl s dlouhými citacemi
hodiny vyprávět ve Zběčném nad
večerně etichlou řekou; snil o vy-
pravění Krausových Posledních
dnů lidstva v jednom večeru; snil
o tom, jak si jednou zarezignuje
sám. A na námitku, aby si něco
nechal na příští sezony, odpoví-
dal: kdo ví, zda budu mít kdy!
A neměl opravdu kdy. Padl, spíše
než zemřel, i se svou zahryzlou
vůlní k divadlu, vášni, z které se
stal osud.

* Ze 4. čísla Kritického měsíčníku, které právě vychází.

Zdeněk Němeček:

BOJ O POLITICKÉ MOŘE.

Ve své knize Dopisy ze
Senegambie, která je žní ces-
topisných dojmů ze západoafric-
kých kolonií, analyzuje Zdeněk Ně-
meček podstatu nynějšího zápasu
světové politiky o panství nad
Středozemním mořem. Z knihy při-
nášíme ukázkou.

Právě jsme projeli mořem největším
politickým nebo, dovolí-li, zpolti-
sovaným. Těm vlnám je to zcela jed-
no, jak je pojmenuje nějaký ten člo-
víček z daleké malé země; Neptun
si klidně pohrává s trojzubcem a vy-
praví mořským ženám neslušné
anekdoty.

Mezi Gibraltarem a Tangerem jsme
viděli zajímavý zjev: obrovskou
přesnou čáru, rozdělující vody na
zelenou — atlantickou a modrou —
středozemní. Tak tomu je částečně
i politicky. U hrozivé skály gibraltarské,
nad níž vlaje britská vlajka,
začíná ono politické moře. Na západ
je obrovský, chladný, zelený oceán,
za nímž už dávno nejsou tajemství,
kde nic nelze obsadit, dobýt, se-
kvestrovat jménem nějakého velič-
nstva. Ale na východ! Tam již bylo
raženo heslo: Mare nostrum!
To je pěkné — nostrum!

Tangerští, oranští, alžírští a tu-
niští piráti před několika stoletími
vládli jižní části tohoto moře. Přepa-
dali četné kupecké lodi, brali jim
zboží, křesťanskou posádku odváděli
do otroctví nebo zajetí, zajímavější
z nich vraceli za výkupné. (Tento
malér, jak známo, postihl také bás-
níka jménem Cervantese.) Tvrdili
o sobě, že toto moře je jejich. Kde
jsou ti mládenci? Zůstaly po nich
kasby v pobřežních městech, pikant-
ní místa pro turisty.

Nedávno se rozvinula otázka, ko-
mu vlastně „patří“ Středozemní mo-
ře, zda Italům nebo Angličanům.
Celý logicky myslící svět se tehdy
otázal: Proboha — a co Francouzi?
Cožpak Mediterranéé pro ne? nenf
mostem na druhý břeh jejich země

v Africe? Nejsou to oni, kteří již
po dvacet pět let ručí za nedotknutel-
nost marockého císařství ve prospěch
sultánův? Kdo vyhnal během čtvrt
století z Maroka středověk? Komu
se tam podařilo vykonati velkolepý
zázrak civilisace? Jakkp se tito lidé
dostanou do Maroka? Snad pěšky?

Francie mlčela... Ta věčně ha-
lasná a debatující Francie nezavola-
la: Hej, oč tu běží? Kdo nám to
huláká pod našimi okny?

Bylo nevysvětlitelné ticho. Slabost
nebo projev politické geniality?
U sousedů šlo o obsazení Habeše
a spojenj Italie s touto novou osa-
dou. V tu chvíli Angličané pocítili
mrazení v zádech, neboť věděli, že
kdosi vjel s velkým a hřmotným vo-
zem na jejich cestu, vedoucí do Indie,

Jaro

Je vhodná doba ku pročištění
krve. Lékaři doporučují Darmol,
poněvadž účinkuje znamenitě.
Jsme jak znovu-
zrozeni. Užijte **DARMOL**

Zácpa,
haemorrhoidy.

žaludek, střeva,
žluč. játra.

nové knihy

PALKOVSKÝ B., Kritické metody historika J. Slavíka. Příspěvek k metodologii vědecké a politické české kritiky. 20×13,5 cm, 173 str. . . . . Kč 15.—

PROCHÁZKA R., Labyrint míru. Likvidace války 1920—1930. 20,5×13,5 cm, 442 str. . . . . Brož. Kč 60.—
Váz. Kč 70.—

Soudní sekretář v Burgosu, Antonio Ruiz Vilaplana. Přísežně potvrzují, co jsem viděl a prožil v nacionalistickém Španělsku. 19,5×13,5 cm, 189 str. . . . . Brož. Kč 10.—
Váz. Kč 17.—

SIEBENSCHEN H., T. G. Masaryk. (Der Mensch.) 24×16 cm, 62 str. . . . . Kč 12.—

SIEBENSCHEN H., T. G. Masaryk. (L'Homme.) 24×16 cm, 54 str. . . . . Kč 15.—

BENOIST-MÉCHIN, Histoire de l'Armée Allemande depuis l'Armistice. 20×13 cm, 696 str., tome II. . . . . Kč 44.—

politické
hospodářské
sociologické
vědy právní
a státní

DESOUCHES GUILLAUME, Le nouveau Droit Social. Son libéralisme. Ses lacunes. 23×14 cm, 286 str. . . . . Brož. Kč 33.—

COPPER-ROYER, Traité des sociétés. Tome I. Historique de la notion de société. 25×16 cm, 654 str. . . . . Brož. Kč 110.—

TOUZET ANDRÉ, Le Problème colonial et la Paix du Monde.
I. Les Revendications Coloniales Allemandes. 22,5×14,5 cm, 333 str.
II. L'Expansion Coloniale Italienne par la colonisation Nipponne de l'Asie Orientale. 22,5×14,5 cm, 348 str. . . . . Oba díly brož. Kč 66.—

ALLEN FREDERICK, Can Capitalism Last? 19×13 cm, 286 str. . . . . Váz. Kč 60.—

Van DOREN CARL, Three Worlds. Memoirs that cover an exciting half-century of American Life. 23×15 cm, 317 str. . . . . Váz. Kč 100.—

LUDECKE KURT G. W., I knew Hitler. 22×14 cm, 715 str. . . . . Váz. Kč 84.—

MÄRZ JOSEF, Jugoslawien. Probleme aus Raum, Volk und Wirtschaft. 23×16 cm, 167 str. . . . . Váz. Kč 58.—

Das Sudetendeutschum. Sein Wesen und Werden im Wandel der Jahrhunderte. 24,5×17 cm, 595 str. . . . . Váz. Kč 230.—

MUHS Dr. KARL, Deutschland und die nächste Weltwirtschaftskrise. 22×14 cm, 80 str. . . . . Kart. Kč 40.—

F. TOPIČ, knihkupeciví, Praha I., Národní třída 11. - Dodá také Fr. Borový, akad. knihkupectvo, Bratislava, Dunajská 21.

formativní článek anglicisty Zdeňka Vančury, který nás seznamuje se současnou literární Anglií, referát Bohumila Mathesia. Tři knihy o divadle, řadu polemických poznámek a několik nových kouzelných překladů Hanuše Jelínka z francouzských básníků. Cena čísla je 3 Kč.

ZIVOT 3/5. Nové trojčíslo Života přináší na úvodním místě studii Josefa Čapka o umění přírodních národů, bohatě doprovázenou reprodukcemi dávnověkých uměleckých památek z končin osídlených primitivními národy. Čapkovu stat vhodně doplňuje řada ukázek lyriky a básnických próz primitivních národů a pak reprodukce kreseb našeho českého primitiva dobrušského Aloise Beera spolu s úryvkem z jedné jeho prózy. V textové části čteme ještě překlady z Rainera Maria Rilkeho, Paul Valéryho, stat M. Hegra Forma a formalismus, básně Josefa Hory a Vladimíra Holana, v obrazové pak spatřujeme krásné reprodukcce dvou obrazů Josefa Čapka, děl B. Vaníčka, E. Salzmana, V. Rabase, Musatova, Oldřicha Kerharta, V. Vrbové a Vlastimila Rady. Cena trojčísla 18 Kč.

V MÁJI UŽ ZAČÍNÁJÍ DOVOLENÉ. Proto je čas pamatovat na všechny přípravy. Dnešní člověk již ví, že příprava na dovolenou

očí šilhá po takových klenotech jako je Jáva, Sumatra, Borneo, čili po gumě, cukru, naftě, kokosových jádrech a mnohých jiných věcech!

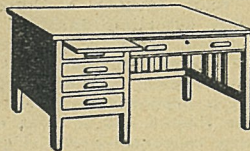
Francie vlastně nemělá nýbrž šeptala. A nikomu nevzáčila roubík do úst dekořán otevřených.

Prozíráví duchové — a těch je ve Francii, sláva Bohu, ještě dost — souditi takhle:

Poněvadž nemáme dnes s Anglií na celém širém světě ani jeden třetí, nebezpečný bod, poněvadž se dobře snášíme duševně i fysicky, poněvadž máme elegantní ženy a oni elegantní muže, poněvadž je mezi námi spousta prodlů společenských i kulturních, pro to všechno jsme si vzájemně zajímaví a potřebujeme se. Není mezi námi plamenné lásky, zato však solidní poměr. Francie tedy opřela — elle a adapté — svou politiku o politiku britskou. V tom je síla obou zemí. My na souši, oni na moři; dohromady strašná mášina! Ale...

nezačíná ani nekončí balením kufřů, ale že je zapotřebí se postarat i o nohy, které neprávem celý rok zanedbáváme. Zvláště o dovolené se každý těší na nějaké ty tury v přírodě — a na ty jsou zapotřebí zdravé nohy. Zajděte si do nejbližší pedikury Bata, kde vám nohy odborně ošetří a správnou masáží upraví krevní oběh. Teprve potom budete dokonale připraveni na dovolenou.

PROČISTĚNÍ KRVE NA JAŘE je starý omlazující prostředek. Osvobodte své tělo od otravných látek DARMOLEM, který se dá libovolně dávkovati a vaše začínání mírně upraví. DARMOLEM docílíte pocit volnosti, dšhlé a mladistvé postavy. — DARMOL obdržíte ve všech lékárnách.

V sebemenším bytě
získáte

PRACOVNÍM STOLKEM

č. 310

100 cm dlouhým, 65 cm hlubokým

nástroj

POŘÁDKU A POHODLÍ

PRaha II., Vodičkova 32

TGM

v jediném věrném životopise, který napsal jeho důvěrný přítel a spolubojovník Jan Herben

**Důstojná památka v novém slavnostním vydání
JAN HERBEN, T. G. MASARYK**

„Je to nejšíře založená a nejpoutavější psaná biografie, opírající se o důvěrný styk s Masarykem“.
F. V. Krejčí.
Přehlédl, upravil a doplnil Jan Herben, vykonavatel Herbenovy literární závěti. Dílo má 400 stran velkého formátu a 38 obrazů na zvláštních hlubotiskových přílohách. Vý-

hodná subskripce a úvěr (splátky od 15 Kč měsíčně) umožnily, aby si toto jedinečné dílo a památku mohl pořídit každý čtenář tohoto listu. Toto oznámení zde nebude opakováno, a proto si zajistěte výhodnou subskripci a pohodlné měsíční splátky. Příhlášku pošlete svému knihkupci nebo

Nakladatelsví Sfinx B. Janda, Praha XVI., Přemyslova 16

Subskribuji velké, doplněné, nově upravené a ilustr. vydání

Herbenova životopisu T. G. MASARYK. Dílo dostanu ihned za subskripční cenu 115 Kč. (Vázané 135 Kč, v polokožené vazbě za 150 Kč.) Zaplatím po přijetí zásilky, budu spláceti po . . . . . Kč měsíčně. (Nehodící se laskavě škrtněte.)

Jméno .....

Povolání .....

Adresa .....

Zrcadlové sklo

Zrcadla

Stavební sklo všech druhů

Skleněné obklady stěn Miropak

Neo-Triplex

netřítitelné autosklo

Mirit bezpečnostní sklo

Wolf a Štětka

nást., akc. spol.
PRAHA II, Truhlářská ul. 16. Tel. 600-97 a 631-79

Moderní lidé

lékaři, žurnalisté, učitelé, živnostníci, zástupci vyřizují své písemné práce psacím strojem

CORONA

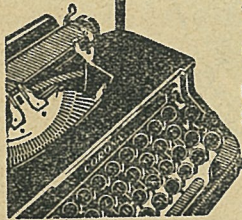
prvním a nejdokonalejším přenosným strojem světa.

Též na splátky po Kč 135.-

GIBIAN

P R A H A I I . .

Štěpánská 32, tel. 35151-53

TŘETÍ ZLÍNSKÝ SALON. Celostátní výstava československého umění k XX. výročí republiky. Čím bývaly pro pěveckou a hudební kulturu salpurské festivaly, čím jsou pro filmové umělce benátské dny, tím se stává pro československé malíře a sochaře Zlín se svými uměleckými salony. Třetí zlínský salon, který svými rozměry a účastí umělců daleko překonává oba salony předcházející, byl slavnostně otevřen v neděli 24. dubna. Den ze dne docházejí do Zlína velké zásilky uměleckých děl, a to ze všech zemí republiky i ze zahraničí. Obrazy a sochy z Prahy zaplnily celé dva vagony. Velmi značná účast je z Moravy, ze Slovenska a z Podkarpatska. Také

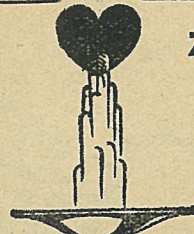
českoslovenští Němci obeslali salon velmi početně. Uvidíme tedy letos ve Zlíně přehled všeho skutečného čsl. výtvarného umění. Salon zaujme dva sály nové budovy Studijního ústavu, která bude současně s otevřením salonu předána svému kulturnímu poslání. Současně se salonem bude otevřena stálá galerie města Zlína, založená z nákupů obou dřívějších zlínských salonů. Salon potrvá do 31. srpna. Otevřením třetího zlínského salonu uskutečňuje Zlín opět to, co se dosud nepodařilo nikomu v takové míře uskutečnit: soustředí umělecká díla našich malířů a sochařů všech uměleckých směrů a názorů i národností. V jubilejním roce republiky je to čin zvláště záslužný.

KRAUS & SPOL.

tailors for gentlemen and ladies

Telefon 309-69

PRAHA II,
Panská ul. 10

Zdraví je vážná záležitost

K získání zdraví je třeba peněz a vzorné péče. Zvolte si proto letos k osvěžení místo, kde je léčba doplňována zábavou — nikdy naopak. K těm patří

PODEBRADY - LÁZNE SRDCÍ

Pište si o prospekt ředitelství lázní, Poděbrady, zámek

plastický
portret
presidenta
Osvoboditele
od
V. Makovského

Zmenšené vydání pro školu a dům, provedené v terakotě. Výška 42 cm. Subskripční cena do 1. června Kč 150.-, s obalem a dopravou Kč 170.-

Presidentova hlava vyrůstá ze štíhlé kosky 13x8 cm. Busta, která dovršuje řadu portretů, na nichž pracovali nejlepší sochaři generace: Mařalka, Meštrovič, Gutfreund a Štursa.

Lze objednat i na měsíční splátky po Kč 20.- až 50.-. Busta bude expedována po zaplacení poslední splátky. Objednávky vyřídí postupně v pořadí, jak došly, Topičův salon nebo Váš knihkupec.

TOPIČOVU SALONU Praha I, Národníř.11

Subskribuji V. Makovského plastický portret presidenta Osvoboditele

velik. 42 cm, terakota Kč 150.-, s dopr. Kč 170.-
velik. 40 cm, bronz Kč 1600.-, s dopr. Kč 1650.-
velik. 60 cm, terakota Kč 600.-, s dopr. Kč 630.-

Souhlasím s tím, aby expedice byla provedena v pořadí mé objednávky, nejpozději do 6 týdnů.

Zaplátím .....

Jméno	
Zaměstnání	
Adresa	

OBUV A KRAVATA

svědčí o vkusu každého muže. Náročný volí jemné polobotky s širokým ozdobným nártem.

MAZDA

69

